

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: НОВІ ОРІЄНТИРИ І РИЗИКИ

У НОМЕРІ:

- **ЧИ МОЖЛИВИЙ КОМПРОМІС БАНКІВ
З ВАЛЮТНИМИ ПОЗИЧАЛЬНИКАМИ?**
- **УКРАЇНСЬКЕ МАЙНО В КРИМУ: ПИШИ ПРОПАЛО?**
- **ЧИМ ЗАГРОЖУЄ ЗАКОН «ПРО ЕЛЕКТРОННУ КОМЕРЦІЮ»
ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНАМ ТА ЇХ ПОКУПЦЯМ?**
- **ВАЛЮТНІ РИЗИКИ І ПРОГНОЗИ**
- **МОНІТОРИНГ ЗАКОНОДАВСТВА**

№ 5-6 (травень – червень) 2014

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ:

нові орієнтири і ризики

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 5-6 (травень – червень) 2014

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

Національна юридична бібліотека (НЮБ)
Український союз промисловців та підприємців (УСПП)

Редакційна колегія:

В. Горовий, головний редактор, д-р іст. наук,
проф.,

заступник генерального директора НБУВ

В. Крутов, віце-президент УСПП, д-р юрид.
наук, проф.
(співголови)

Т. Горенко, старш. наук. співроб. відділу
політологічного аналізу СІАЗ
(відповідальна за випуск)

Н. Іванова, зав. аналітично-прогностичного
відділу НЮБ;

Ю. Половинчак, заввідділу обслуговування
інформаційними ресурсами НЮБ;

Заснований у 2012 році
Виходить раз на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

Фінансові послуги

Т. Горенко

Чи можливий компроміс банків з валютними
позичальниками?.....3

А. Отченаш

Фінансові послуги в Україні: що далі?.....5

Точка зору (матеріал блогерів)

С. Ждан

Судьба інвестора.....8

Державне регулювання

Майно та податки

О. Єфімов

Українське майно в Криму: пиши пропало?..12

Правова грамота

О. Єфімов

Пред'явлення позову. Відкриття
провадження у справі.....17

Економічні прогнози та ризики

Позитивная статистика из США
продолжит оказывать давление на золото....20

Обзор валютного рынка в Украине за май
2014 года.....21

Прогноз валютного рынка на июнь
2014 года.....23

Точка зору

А. Охрименко

Обвал гривны будет иметь позитивные
последствия для украинцев и Украины?.....24

Моніторинг законодавства.....26

Зконотворчість

П. Косицын

Чем грозит закон «Об электронной
коммерции» интернет-магазинам
и их покупателям?.....43

**Міжнародні економічні ризики
та прогнози**

Росія та міжнародна спільнота44

С. Шух

Нова міждержавна інтеграція?.....46

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

Актуальна тема

Т. Горенко, старш. наук. співроб., канд. екон. наук

Чи можливий компроміс банків з валютними позичальниками?

Протягом останніх двох місяців країною прокотилася хвиля протестів, пов'язана з підвищенням курсу долара та його наслідками. Крім того, банкрутство 10 банків, вкладники яких втратили свої збереження, поставило під загрозу існування самої банківської системи. Серед вкладників не тільки фізичні особи, а й кілька пенсійних фондів, страхові компанії, кредитні спілки, моторне страхове бюро та ін. До речі, фізичні особи зможуть повернути свої кошти, якщо їх сума не перевищує 200 тис. грн, через Фонд захисту вкладників, а юридичні особи їх навряд чи отримують узагалі. Кошти інституціональних інвесторів, а саме інвестиційних і пенсійних фондів, не підпадають під дію державних гарантій. Проте саме їхні кошти становлять лівову частку резервів банків. Це означає, що гроші, надані в кредит для придбання нерухомості або авто, отримані за рахунок таких вкладників. У разі ж неповернення коштів члени Пенсійного фонду, кредитної спілки або моторного бюро залишаться без вкладів и виплат за процентами, які обіцяла фінансова установа та збереження яких узяв на себе банк. Отже, зрозуміла позиція тих банків, які захищають інтереси саме таких вкладників.

Готуючи законопроект про реструктуризацію іпотечних кредитів, банки пішли на поступки позичальникам і прописали в документі можливість повністю погасити кредит, повернувши банку заставну квартиру. Необхідно знати, що в законопроекті не передбачено пільгових курсів конвертації і збереження процентної ставки. На це фінансові установи одержали підтримку Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Ці структури пригрозили заморозити кредитування України, якщо влада допустить ухвалення закону, який обернеться збитками для банків.

Спроба врегулювання

Протягом двох тижнів, починаючи із 7 червня, діє Закон про мораторій на відчуження іпотечних застав валютних позичальників. Саме цей час відведено на підготовку законопроекту про зміну умов обслуговування таких позик. Спочатку мова йшла про обов'язкову конвертацію всіх іпотечних кредитів з іноземної валюти в національну. Однак депутати в підсумку прописали в законі неконкретну вимогу: вирішити «питання особливостей погашення основної суми заборгованості, вираженої в іноземній валюті». Таким чином були створені формальні можливості для пошуку компромісу між банкірами і позичальниками. Закон зобов'язав Кабмін разом із НБУ подати до парламенту компромісний законопроект до 21 червня, але технічно ця ініціатива може бути внесена і депутатами, наприклад, на заміну зареєстрованого в травні проекту М. Рудьковського (№ 4895) або М. Опанашенка (№ 4895-1). Незалежна асоціація банків України (НАБУ), погодивши з парламентським Комітетом з питань фінансів і банківської діяльності, підготувала свою версію законопроекту «Про реструктуризацію кредитних зобов'язань з іноземної валюти в національну валюту України – гривню». За цією версією банки готові були конвертувати кредити «за офіційним курсом НБУ на день реструктуризації» – сьогодні 11,63 грн/дол., встановити на два роки ставку не вище 17 % і списати пені й штрафи.

У доопрацьованій версії законопроекту банки знизили максимальну ставку за кредитами до 15 % і розширили коло позичальників, на яких поширюватиметься закон. Реструктуризації підлягають кредити до 2 млн грн, отримані під заставу нерухомості, яка може бути єдиним житлом не тільки самого

позичальника, а і його сім'ї. Банкіри нагадують, що нині у них діють схожі програми реструктуризації. «Для банків даний варіант прийнятніший, ніж запропоновані раніше, – зазначає начальник управління кредитних продуктів Укрсоцбанку М. Ревуцька в інтерв'ю FinMaidan. – Ми, як банк, вважаємо, що дане питання не повинно перекладатися тільки на плечі клієнта і банку, воно має вирішуватися шляхом тристоронньої залученості».

Не залишилися осторонь і позичальники, кредити яких банки продали факторинговим компаніям. Закон повною мірою буде застосовуватися і до цієї категорії боржників, наприклад, у частині списання штрафів за неплатежі. Утім, якщо клієнтам банків хочуть пробачити пені і штрафи за період з 1 січня 2014 р. до моменту реструктуризації кредиту, то клієнтам факторингових компаній – за весь період з моменту передачі боргу. За оцінкою деяких аналітиків, четверту частину проблемної заборгованості банки продали факторинговим компаніям. Умови переведення валютних кредитів у гривню для факторингових компаній будуть значно жорсткішими, ніж для банків. Для них не буде обмежень по сумі реструктурованих кредитів, а процентна ставка повинна буде зберегтися, але залишитися на рівні не більше 15 %.

Другим бонусом для фізосіб стане спрощений механізм припинення «кредитного рабства». Якщо після реструктуризації позичальник протягом трьох місяців не зможе платити за кредитом, він має право звернутися до банку і запропонувати забрати житло в рахунок погашення боргу. «Банк (інша установа) повинен прийняти предмет застави (іпотеки) у свою власність у 30-денний термін», – ідеться в проекті закону.

Банкіри бачать у цьому вихід з важкої ситуації. Це дасть можливість зняти напруження і не зруйнувати банківську систему, яка і так багато втратила через девальвацію, неплатоспроможність контрагентів, анексію Криму. «По-іншому питання ставити не можна, інакше система завалиться, – розповідає голова ради НАБУ Р. Шпек. – Ми хочемо працювати з людьми, які залишаються нашими потенційними клієнтами, допомогти тим, у кого це житло є єдиним».

Оцінка вартості

Вартість оцінки нерухомості не повинна перевищувати 300 грн, послуги нотаріуса – 500 грн. При цьому якщо виявиться, що ринкова вартість іпотеки, що повертається, менше розміру боргу, банки та факторингові компанії повинні будуть списати виниклу безнадійну заборгованість. На думку банкірів, це не призведе до зростання податкового навантаження на населення. «Суми заборгованості, штрафних санкцій, які підлягають списанню (прощенню) банками, іншими установами, звільняються від обкладення податком на доходи фізичних осіб», – ідеться в проекті.

Кредитна залежність

Така зацікавленість у мінімізації збитку від реструктуризації позик пояснюється тими обставинами, що прийняття цього закону може поставити під загрозу шанси на завершення першого перегляду, після якого МВФ виділить другий транш кредиту і підготовку першої позики на політику розвитку фінансового сектору Світового банку. У цьому вони отримали підтримку МВФ і Світового банку, які ще 26 травня попросили Мінфін і НБУ сприяти тому, щоб парламент не прийняв закон про конвертацію кредитів. Мін'юст також встав на сторону банкірів. У своєму листі від 4 червня міністерство повідомило парламентський Комітет з питань фінансів і банківської діяльності про те, що запропонована депутатами «система перерахунку валюти кредиту (за курсом 8 грн/дол., або 5,05 грн/дол.) може призвести до значних збитків банків, сформує додатковий тиск на їх капітал, що створить загрози порушення інтересів вкладників, що мають валютні депозити».

Позичальний спротив

Позичальники, які почали свій демарш, не готові йти на поступки банкірам і відстоюють конвертацію валютних кредитів за курсом, який діяв на момент укладання кредитного договору, із збереженням процентної ставки. На засіданні парламентського комітету 11 червня ініціативна група валютних позичальників звинуватила банки в тому, що вони заробляють 100 % доходності, створюють для них «рабські умови», відбирають і продають нерухомість за безцінь, «доводять людей до відчаю».

Але оскільки у держави немає грошей навіть на часткову компенсацію зростання курсу, у законопроекті зроблена ставка на безподаткове списання частини боргу і збереження щомісячних платежів по кредиту в гривні на рівні кінця 2013 р.

Постраждали від девальвації позичальники роблять акцент на тому, що вони не можуть платити за кредитами, хоча і житло віддавати банку не готові. «У сьогоднішніх реаліях, коли питання впирається не в суму місячного платежу, а у відсутність умов заробляння грошей (безробіття і заморожування підприємницької діяльності), такий варіант не змінить загальну ситуацію», – говорить один із позичальників.

Крім того, учасники акцій упевнені, що якщо в реструктуризації братиме участь НБУ, то ризики і збитки банків будуть мінімальні. По суті, банки недоотримають частину прибутку,

але ризики будуть поділені між трьома сторонами – вважають позичальники, згадавши про механізм конвертації, заснованому на випуску держпаперів. Під час обговорення голова Комітету НАБУ з питань грошово-кредитної політики та валютного регулювання С. Маноха запропонував парламентському комітету такий механізм: у разі переведення боргів за пільговим курсом банки отримують від НБУ рефінансування на суму своїх збитків, за яке купують цінні папери Мінфіну з терміном погашення, порівняним з терміном іпотеки, і з прибутковістю, ідентичною вартості рефінансування. Більшості сподобалася ця ідея, але без схвалення МВФ і Світового банку ця процедура неможлива (*Матеріал написано з використанням інформації: http://finmaidan.com/blog/analytics/777.html?fb_action_ids=10201020568794918&fb_action_types=og.likes*)

А. Отченаш, президент ФГ «Автоальянс», канд. екон. наук

Фінансові послуги в Україні: що далі?

Громадяни України в спадщину від минулої влади мають безліч невирішених державних проблем, які належить вирішувати, орієнтуючись на європейські стандарти і вимоги. Одна з найбільш значущих проблем держави – стан індустрії фінансових послуг.

Критерієм стану фінансових послуг у країні для її громадян є ціна грошей при їх залученні і можливість їх ефективного вкладення й повернення на фінансових ринках країни. Для громадянина важливо, чи інтегрований цей ринок у світові ринки капіталу, і чи має людина можливість інвестування в різні активи за кордоном.

Спробуємо оцінити з точки зору пересічного громадянина України, як він може задовольнити свої потреби у фінансових послугах.

Потреба в грошових коштах

Цю послугу забезпечують банки, ломбарди, фінансові компанії та кредитні спілки. Реально отримати споживчий кредит громадянин зможе, якщо він готовий платити від 60 % річних за отримані кошти. За наявності ліквідної застави він зможе отримати до 50 % від

реалізаційної вартості цього майна. Відсотки за ломбардними позиками становлять 0,3–1 % на день, тобто 100 % річних і вище. Невеликий історичний екскурс: у Києві на початку ХХ ст. відсоток за позичками, включаючи ломбардні, був обмежений 20 % річних.

Для відкриття або розвитку бізнесу отримати кредит ще важче, особливо якщо одержувач – малий або середній бізнес.

Вкладення вільних коштів на фінансових ринках

а) Придбання нерухомості.

Основні механізми, що діють у країні, – фонди фінансування будівництва, створені фінансовими компаніями. Дієвих механізмів захисту клієнтів довіритель від недобросовісних або невмілих забудовників ця схема не містить.

б) Цінні папери.

У країні існує мережа інститутів спільного інвестування та фондових компаній. Громадянин також має можливість інвестувати шляхом використання інтернет-трейдингу на

«Українській біржі». Однак заробити на цих ринках інвестору складно. Проблема в тому, що ринок низьколіквідний, а транзакційні витрати високі. Провідні акціонерні товариства, які представлені в лістингах на фондових біржах країни, використовують наявні легальні можливості, щоб виплачувати мінімальні дивіденди за акціями або не виплачувати їх взагалі. Крім того, ринок має сумний досвід дефолтів за корпоративними облігаційних позиках успішно працюючих корпорацій країни.

Унаслідок цього прибутковість від інвестицій на фондовому ринку нижче, ніж від розміщення коштів на депозитах банків, а режим оподаткування гірше. У фіскальному пориві внесено пропозицію про загальне оподаткування при сплаті дивідендів і при оподаткуванні інвестиційних фондів, що ще більшою мірою погіршить привабливість фондового ринку країни.

в) Депозити банків.

Основна проблема при вкладенні в банки полягає в ризиках неповернення вкладених коштів з депозитних вкладів, особливо тих, за якими пропонуються високі процентні ставки. Існуючі гарантії для фізичних осіб за рахунок коштів Фонду гарантування вкладу при масових неповерненнях банківських вкладів не гарантує громадянам отримання вкладених коштів (додати також, що кошти інституціональних інвесторів, а саме інвестиційних і пенсійних фондів, не підпадають під дію державних гарантій).

г) Акції компаній.

Основні інвестиції були зроблені під час проведення приватизації державного майна, коли акціонерами стали 18 млн громадян країни. Однак бездіяльністю і діями держави за останнє 10-річчя успішно знівельовано цей значний заділ для розвитку корпоративного сектору економіки країни. Пересічний українець після реформування депозитарної системи практично позбувся стимулів до володіння акціями, навіть якщо він шляхом маніпуляцій не був викинутий зі складу акціонерів.

У країні майже немає прикладів успішного залучення коштів пересічних міноритарних акціонерів при додаткових емісіях акцій.

Не може фондовий ринок похвалитися успішним досвідом діяльності з корпоратизації венчурних проектів та стартапів нових акціонерних товариств. Провідні акціонерні товариства успішно освоїли західні ринки капіталів, залишивши пересічних українців без прибутку, заробленого ними в країні.

д) Іноземні об'єкти інвестування.

Цей вид інвестування потребує подолання бюрократичних перешкод у вигляді отримання індивідуальних ліцензій на вивезення капіталів за межі країни і складний через проблем при адаптації та аналітиці під час вибору об'єктів інвестування.

Страховання ризиків інвестування

Страхові послуги з отримання фінансових гарантій при інвестуванні отримати складно, а ще складніше реально отримати компенсацію понесених втрат.

Судова практика і державне регулювання фінансових ринків

Судова практика при розгляді позовів між учасниками фінансових ринках відповідає ситуації, яка склалася в країні. Отримати рішення можна, діючи через механізми платності послуг. Однак навіть якщо потерпілий споживач фінансової установи отримує потрібне судове рішення, виконати його надзвичайно важко через філігранного володіння технікою нейтралізації «провідних» корпоративних злочинців країни.

Роль державних регуляторів при розгляді судових спорів мізерна. Разом з тим своїм акцентом вони зробили штрафування професійних учасників ринків за невиконання численних циркулярів, випущених ними ж. Ось тільки захист інтересів індустрії забезпечувати нікому.

Що робити далі?

Першим завданням, яке треба вирішувати, є захист споживачів послуг від дій професійних шарлатанів. Досягти цього повинні спільні зусилля державних регуляторів, Антимонопольного комітету та судової системи.

Завданням регулювання ринку повинні стати зниження вартості грошей, доступність фінансових послуг та захист інтересів громадян при інвестуванні на цих ринках.

Почати цю роботу необхідно з ревізії наслідків приватизаційних процесів серед громадян України. У рамках цієї ревізії необхідно забезпечити захист інтересів акціонерів-громадян, які стали такими шляхом вкладення своїх приватизаційних майнових сертифікатів. Громадяни повинні побачити, що нова держава Україна не вестиме шулерську політику пограбування своїх громадян.

По-друге – необхідно почати створювати новий фондовий ринок країни.

Головне завдання – створити ефективну систему функціонування корпоративної економіки України, яка забезпечить надійний прийом коштів інвесторів, їх перерозподіл серед ефективних емітентів, а також у тих галузях економіки, де вони найбільш затребувані. Інвестори у свою чергу повинні отримати реальну можливість участі в прибутках, що виробляються в акціонерних товариствах, та швидко реалізацію своїх акцій на фондових майданчиках країни, без втрат вкладених коштів.

Для досягнення цих завдань необхідно:

а) створити систему швидкого і жорсткого реагування на випадки маніпуляцій з основними ресурсами на балансах акціонерних товариств і при виплаті дивідендів акціонерам;

б) підвищити ліквідність фондового ринку;

в) здійснити зусиллями держави і бізнесу створення спеціалізованих фондових майданчиків для залучення інвестицій у старт-апи створюваних акціонерних фондів і венчурних інвестиційних фондів.

Досягти цього можна шляхом впровадження таких норм і вимог:

а) введення вимоги про те, що при зверненні акцій публічних акціонерних товариств не менше 10 % таких акцій мають бути у вільному обігу на одній або декількох фондових біржах;

б) встановити вимогу про те, що при розміщенні акцій на міжнародних ринках капіталів не менше 10 % від розміщеної емісії повинні бути запропоновані на фондових біржах України, або емітент буде здійснювати подвійний листинг нового випуску акцій на вітчизняній і на закордонному фондовому майданчику;

в) ввести вимогу про обов'язкову щорічну виплату дивідендів публічних АТ у розмірі не менше 20 % від отриманого чистого прибутку. Причому, якщо ПАТ продекларує збитки за результатами фінансового року, перевіркою його фінансової діяльності займатиметься незалежна аудиторська фірма, залучена на замовлення і під контролем саморегульованої Асоціації інвесторів України (наприклад, УАІБ);

г) встановити вимогу до емітентів про забезпечення ліквідності власних акцій на рівні ціни первинного розміщення, як за рахунок власних коштів, так і шляхом залучення на договірних засадах торговців цінними паперами – маркер-мейкерів.

Нарешті, потрібний розвиток регуляторної діяльності на фінансових ринках. Існуюча система регулювання, як ми бачимо, вимагає модернізації. У цілому за стан індустрії за наявності «семи няньок» не відповідає жоден орган центральної виконавчої влади.

Для подолання цієї ситуації необхідне введення в уряді посади віце-прем'єр-міністра, відповідального за розвиток галузі фінансових послуг. Він повинен спільно з НБУ, АМКУ та Міністерством фінансів забезпечити зміни на цьому ринку. Під його керівництвом державний регулятор, створений на базі НКЦПФР та Нацкомфінпослуг, повинен почати реальні зміни на фінансових ринках країни.

Зазначені заходи повинні відбуватися синхронно з модернізацією роботи судової системи. Одним зі шляхів підвищення кваліфікації судового корпусу може бути створення спеціалізованого суду, який розглядає позови учасників фінансових ринків (<http://finance.eizvestia.com/full/684-finansovye-uslugi-v-ukraine-chto-dalshe>).

Точка зору (матеріал блогерів)

С. Ждан (<http://minfin.com.ua/users/uainvestor>)

Судьба инвестора

Не сложно понять людей, считающих слова «философия» и «мировоззрение» слишком заумными, а потому лишними в языке. С простыми понятиями, чувствами, отношениями жить, действительно, проще. Дают – бери, бьют – беги, свой – друг, чужой – враг, нашел – хорошо, потерял – плохо. Характерный образец такого подхода находим в рассуждениях Шарикова из булгаковского «Собачьего сердца»: «Да что тут предлагать?.. А то пишут, пишут... конгресс, немцы какие-то... Голова пухнет. Взять всё, да и поделить...». Хороши также слова из песни домкомовцев в одноименном фильме: «На все вопросы один дадим ответ. И никакого другого нет». Гениально!

Я тоже за простоту. Но не за ту, которая лежит на поверхности и в соответствии с известным выражением, – хуже воровства. Я – за ту простоту, которая есть суть вещей и до которой надо докапываться. «До основанья, до корней, до сердцевины», – говоря словами Бориса Пастернака.

И вот, когда начинаешь докапываться, понимаешь, что все начинается так с мировоззрения, с того, кто мы есть, откуда пришли, куда движемся. И только из этой основы прорастает, проявляется красота истинной простоты, – глубинной и первоначальной.

Касательно инвестирования, становится понятно, что общие правила в этом деле, намечены лишь контуром, а основное их содержание сугубо индивидуально и основано на конкретном мировоззрении конкретной личности. Поэтому единые для всех советы, здесь не работают. Опираясь на общие принципы, каждый самостоятельно выстраивает свою инвестиционную стратегию, на основе собственного внутреннего содержания.

Финансовый консультант, поставив себя на место своего клиента, в принципе, способен дать индивидуальный совет, но для этого он должен хорошо его понимать. А как это сделать,

если тот сам себя не понимает? В результате имеем общие слова и шаблоны, одинаковые действия и разные результаты.

Тем не менее, единые принципы есть; о них говорят эксперты, но их не всегда слышат потенциальные инвесторы. Вот – один из них в изложении инвестиционного консультанта Матвея Малого.

«Деньги сами по себе ничем не являются, но определяются тем, на что они потрачены. Предположим, что человек решил вложить деньги в паевые инвестиционные фонды: вложил \$100,000, а потом продал свой инвестиционный портфель за \$130,000. И что изменилось в его жизни? Ничего. Если бы ему пришлось продать эти ценные бумаги за \$80,000, то тоже бы ничего не изменилось. Пока деньги не потрачены, у них есть только потенциал – и все. А теперь предположим, что этот инвестиционный портфель позволил оплатить образование сына, купить квартиру дочери, или выйти на пенсию без страха за свое будущее. Когда инвестиции позволили вложить деньги так, чтобы выполнить такую важную жизненную задачу, результатом будет чувство благодарности, радости, уверенности, спокойствия – чувство, придающее жизни смысл. Поэтому я рассматриваю создание инвестиционного портфеля не как игру «вложить деньги – продать акции», а прежде всего, как использование паевых инвестиционных фондов для достижения достойных жизненных целей. Получение эмоционального удовлетворения – вот то, что должно быть конечным результатом вложения денег».

Что скажете, разве Матвей не прав, разве не ради получения эмоционального удовлетворения (положительных эмоций), совершаем мы любые (не только инвестиционные) движения?

Прав то он прав, только проблема в том, что не всякая положительная эмоция ведет к развитию. Человек способен получать радость от

тщеславия, лжи, мести, насмешки, насилия и других темных качеств своей личности. Плюшкин у Гоголя или Скупой рыцарь у Пушкина получали вполне осязаемое удовлетворение от своего скопидомства. Следовать ли их примеру, не осознав прежде его последствий?

Точно так же, есть темная и светлая стороны и у остальных законов инвестирования. Хрестоматийный пример с ножом в руках бандита или хирурга дает нужное понимание.

Результат виден всем, но только сам инвестор знает, что ему пришлось вытерпеть, пережить, чем пожертвовать, какие законы и правила преступить ради его достижения. Об истинных мотивах его действий и их окраске можно догадываться, но было бы неправильно судить о них со стороны, поскольку платить по счетам придется не наблюдателям и не критикам. Тем более сомнительно (если не опасно), пытаться повторить его результат в других условиях, с другим багажом знаний и опыта, опираясь на другое мировоззрение.

Мне приходилось встречать информацию о том, что пассажиров в самолетах, потерпевших крушение, часто оказывалось меньше обычного. Кого-то в последний момент, судьба отводила от обреченного рейса, в том числе, ценой видимых бед и несчастий. Атеистам трудно в это поверить, а людям верующим, – легко. О чем это говорит? О том, что одинаковые внешне условия, одинаковы не для всех. Поэтому, приступая к инвестированию, есть смысл обращать внимание не на общий новостной фон или общие советы из СМИ, а на свои ощущения и внешние знаки. Полностью уклониться от влияния судьбы это вряд ли позволит, но отсрочку для размышлений и работы над собой, предоставит.

Обычно бывает так: чем больше у человека денег, тем больше получает он заманчивых предложений о выгодном их вложении. Больше предложений – больше размышлений, анализа, сравнений. Постепенно накапливается опыт распознавания мошенничества, повышается чувствительность, обостряется интуиция. Опять же, наличие свободных денег позволяет более или менее безболезненно экспериментировать, испытывать и пробовать.

Потери, конечно, случаются, но они только закаляют характер.

Совершенно иная ситуация складывается с людьми, у которых денег мало или внезапно стало больше, чем обычно. Отсутствие иммунитета к хитрым предложениям, бьет по ним особенно сильно. Интернет полон трагических историй некогда счастливых обладателей крупных денежных выигрышей в различных лотереях, а обманутых бедняков и простаков никто даже не считает. Указывает ли это на их жадность? К сожалению, да, а выигрыш ее только подчеркивает: даже жадному иногда дается шанс на изменение. Как его не упустить? Если бы к моему совету кто-то прислушался, я предложил бы счастливицу повременить с получением выигрыша некоторое время, например, – с полгодика, чтобы спокойно все обдумать и сжиться с мыслью о своем богатстве и его истоках.

Читая печальные истории, я обратил внимание на одну деталь. По условиям большинства лотерей, крупные выигрыши выплачиваются равными частями в течение нескольких десятков лет. Если же победитель хочет получить все сразу, то выигрыш уменьшается раза в три. Так вот, все участники этих историй спешили получить, пусть меньше, но одновременно и сейчас. Это указывает на их неумение сдерживаться, терпеть, ограничивать свои желания. Этому, кстати, учат религиозные посты.

Я читал, как на древнем Востоке полководцы отбирали лучших бойцов для элитных подразделений. Сначала совершался длительный изнуряющий марш по пустыне, а потом воины выходили к реке. Одни, уподобляясь животным, падали на колени и жадно припадали к воде, а другие, зачерпнув воду шлемом, пили медленно и с достоинством. Их и отбирали в гвардию. Инстинкты есть у всех, но только одни позволяют им овладевать своими чувствами и поведением, а другие умеют сдерживать ради более высоких целей.

В инвестиционной деятельности все это проявляется не так ярко, как в бою, но сценарий тот же. Поэтому, приступая к инвестированию, беря в руки инвестиционные инструменты, мы должны понимать, что эти средства повышенной

энергетики способны принести нам и окружающим, как огромную пользу, так и ощутимый вред. Зависеть же это будет не столько от наших желаний и намерений (недаром же говорят, что благими намерениями вымощена дорога в ад), сколько от нашего внутреннего состояния, которое является отражением нашего текущего мировоззрения. А потому, стоит перевести это слово (вместе с «философией» и другими подобными) из разряда ругательных в число часто употребляемых. Это не гарантирует благосклонности судьбы, но сделает более понятным для нас ее язык.

Шесть основных правил инвестирования

Роберт Кийосаки не устает повторять основные постулаты инвестиционной науки. По правде говоря, хотелось бы услышать от него что-то новенькое, но с другой стороны, он прав. Разве мы усвоили сказанное им ранее? Значит, требуется повторение.

Основное правило № 1: Знайте, ради какого дохода вы работаете.

Большинство людей думают только о зарабатывании денег. Они не понимают того, что есть разные деньги.

- Заработанный доход: доход от работы в виде зарплаты. Облагается самым высоким налогом на прибыль, и, следовательно, наиболее труден для создания богатства.

- Портфельный доход: получаемый от ценных бумаг, таких как акции, облигации и сертификаты инвестиционных фондов. Требует специфических знаний.

- Пассивный доход: обычно получаемый от недвижимости, роялти и процентов по кредитам. Имеет налоговые льготы, и является лучшим для создания богатства.

В Украине мы называем зарплатой то, что получаем на руки. Налоги, – легальные или теневые, без разницы, – платит за себя и за нас работодатель. Теоретически, мы знаем, что подходящий налог равен 15 %, но реальное влияние на наш кошелек, его размер оказывает лишь в случае получения налоговой льготы при инвестициях в негосударственные пенсионные фонды, накопительное страхование жизни, выплатах ипотечных кредитов, оплате обра-

зования и некоторых других случаях. Фактически, он работает для нас в плюс, а не в минус.

Портфельный доход облагается налогом в размере 5 %, и его действие мы можем ощутить в момент продажи своих бумаг. Плюс, к нему добавляется ряд накладных расходов.

Пассивный доход от недвижимости льгот не имеет. Физлица платят те же 15 %, а физлица-предприниматели – 5 %, плюс 423 гривны в месяц единого социального взноса. Опять же, сдача недвижимости в аренду – это бизнес, требующий активности. Поэтому, не такой уж он и пассивный.

Действительно, ни портфельный, ни пассивный доход не требуют аналогичных заработанному затрат времени. Но они требуют другого: риска потери стоимости активов и ответственности владения ими. В условиях неразвитых финансовых рынков и несовершенной правовой системы, эти риски и эта ответственность – совсем не пустой звук. Украинцу и легче, и комфортнее, и безопаснее «все свое носить с собой», владея исключительно предметами потребления и постоянного личного пользования.

Вывод: зависит от страны, не зависит от человека.

Основное правило № 2: Преобразовывайте заработанный доход в пассивный доход.

Большинство людей получают обычный трудовой доход в качестве наемного работника. Их путь к созданию богатства начинается с понимания того, что есть другие, более выгодные виды доходов. Продолжается этот путь поиском наиболее эффективных способов конвертации в них заработанного дохода.

Это все, что инвестор должен делать. Это главное, что ему нужно.

Понимание того, что в мире существует нечто, отличное от знакомого и привычного, еще не основание желать его и стремиться к нему. Надо смотреть на вещи реально: нам не нужно все самое-самое, нам нужно свое, – то, что будет способствовать нашему развитию, с чем мы будем счастливы. Очень может быть, что именно нам и именно сейчас, требуется не инвестирование, а нечто другое. Та же наемная работа, например.

Когда-то давно, в древней Индии, для того, чтобы отвратить человека от вызывающей зависть и ненависть привычки желать не своего, были придуманы сословия – варны. В соответствии со своим предназначением и связанными с ним способностями, дети обучались и воспитывались по особым для каждой группы программам, после чего спокойно занимали свое место в обществе, не претендуя на чужое.

- брахманы – жрецы, учёные, подвижники
- кшатрии – воины, правители
- вайшью — земледельцы, ремесленники, торговцы
- шудры – слуги, наёмные рабочие.

Шудрам полагалось стремиться к чувственным удовольствиям, вайшью – к богатству, кшатриям – к могуществу, брахманам – к просветлению. Видимо, создатели той системы предполагали, что пройдя эти уроки, люди эволюционируют, и каждый продолжит свой собственный путь уже без принуждения. В настоящее время это не получается в обществе, но при желании, может быть реализовано индивидуально.

Вывод: не зависит от страны, зависит от человека.

Основное правило № 3: Инвестор может быть как активом, так и пассивом.

Многие люди считают инвестиции рискованными. В реальности, однако, риск заключается в инвесторе. Инвестор может быть как активом, так и пассивом.

«Я видел, как инвесторы теряют деньги там, где все остальные делают их» – говорил богатый папа. Наконец-то и Роберт Кийосаки признает, что из разных людей получают разные инвесторы. Что из этого следует? Разных людей надо и учить по-разному. Как это делали в древней Индии. Таким образом, наука инвестирования остается, просто она не для всех. Как каждому из нас выяснить, подходит ли это нам? Есть два пути: прислушиваться к своим ощущениям или проходить психологические тесты. В принципе, оба метода работают.

Вывод: не зависит от страны, зависит от человека.

Основное правило № 4: Будьте готовы!

Большинство людей пытаются предсказать, что и когда произойдет. Но истинный инвестор готов ко всему, что бы ни происходило. «Если у вас нет подготовки в виде образования, опыта, или дополнительных денежных средств, то хорошая возможность пройдет мимо вас», говорил богатый папа.

Важнее не предсказывать, что произойдет, а видеть, что происходит, и реагировать на возможности. Это достигается с помощью постоянного обучения и упражнений.

Мне нечего добавить к этому правилу, согласен полностью.

Вывод: не зависит от страны, зависит от человека.

Основное правило № 5: Хорошие сделки привлекают деньги.

Одно из опасений начинающего инвестора, состоит в том, как найти деньги, для хорошей сделки. Точка зрения богатого папы заключалась в том, что получить деньги проще всего. Гораздо тяжелее находить стоящие сделки, чем привлекать деньги. Именно поэтому многие люди готовы отдать свои деньги инвестору.

Отличное правило. Думаю, оно работает в любой стране, но с существенной поправкой на местный менталитет и специфику. В одной стране, легче получить кредит в банке, в другой – попросить у людей по краудфандингу, в третьей – взять у криминала.

Вывод: зависит от страны, зависит от людей.

Основное правило № 6: Научиться оценивать риск и вознаграждение.

Чтобы стать успешным инвестором, вы должны научиться оценивать риск и вознаграждение. Богатый папа использовал пример племянника с идеей ларька для гамбургеров.

«Если у вас племянник с идеей ларька для гамбургеров, и ему нужно \$25'000, может ли это быть хорошей инвестицией?» «Нет» – ответил я. «Слишком много рисков и слишком маленькое вознаграждение». «Очень хорошо», – сказал богатый папа. «Но что, если этот племянник последние 15 лет проработал в крупной сети закусовых, был вице-президентом по

всем важным аспектам бизнеса, готов создать собственный бизнес и построить всемирную сеть закусовых? И что, если можно купить 5 % акций компании всего за \$25,000? Это могло бы заинтересовать?» «Да» – сказал я. «Определенно, поскольку есть большее вознаграждение за ту же сумму риска».

Это правило – для состоявшихся инвесторов, поскольку работает только в сравнении. Вот – аргумент, почему, приняв решение об инвестировании, надо приступать к нему немедленно, вместо прохождения длительного

курса теории. Пусть теория движется параллельно с практикой и повернется ею.

Вывод: не зависит от страны, не зависит от людей.

Обучение и освоение правил инвестиций требуют долгосрочных инвестиций в финансовое образование. Но эти основы помогут вам стартовать. До каких высот вы сможете подняться – зависит от вас. Сначала надо решить, надо ли нам инвестирование вообще, и вот тем, кому надо, правила Роберта Кийосаки, придется впору.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Майно та податки

О. Єфімов, адвокат

Українське майно в Криму: пиши пропало?

Нормативна база

ПКУ

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI

ЦКУ

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV ККУ

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III

КПКУ

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI Закон про окупацію

Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»

Унаслідок анексії Автономної Республіки Крим (далі – Крим) Російською Федерацією (далі – РФ) виникла досить незручна ситуація для тих, хто займається (займався) підприємницькою діяльністю на території Криму. Незручність полягає у тому, що ані Україна, ані більшість країн світу не визнають Крим територією РФ. У свою чергу, Росія вважає Крим своїм. Отже, для того щоб займатися підприємницькою діяльністю в Криму і при цьому

нікого не «ображати», підприємець має «догодити» і Україні, і РФ одночасно. Принаймні щодо сплати податків та юридичного оформлення господарських операцій. Питання економічної ефективності такого «підприємництва» у цій статті не розглядатимемо. Увагу сконцентруємо на тому, як можна юридично уникнути такого «бізнес-дискомфорту» або хоча б зменшити його вплив.

Чим допоможе Закон про окупацію

Поки що в описану ситуацію потрапили ті підприємці, яким «поталанило» знаходитися на території Криму на момент анексії, вести там бізнес. Нових суб'єктів підприємницької діяльності, створених у Криму, навряд чи зацікавить викладене далі.

Якщо йдеться про певні підприємницькі послуги, то припинити їх надавати, мабуть, нескладно. Однак для надання цих послуг могли використовувати якесь майно. Крім того, підприємець міг виробляти певні матеріальні цінності чи продавати продукцію (товари) на тепер уже окупованій території. Відтак він має вирішити, як правильно діяти щодо матеріальних цінностей, які залишилися в Криму. Закон про окупацію встановлює декілька пра-

вил щодо підприємницької діяльності, які так чи інакше стосуються ведення бізнесу в Криму, а саме:

- відповідальність за порушення визначених Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території покладається на РФ як на державу-окупанта відповідно до норм і принципів міжнародного права (ст.5). З цієї норми зрозуміло, кому саме пред'являти претензії за усі підприємницькі негаразди в Криму, принаймні, в українських судах (йдеться про відповідача у позовах про відшкодування шкоди);

- на тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України (частина перша ст. 11). Звертаючись до українського суду щодо захисту прав власника майна, слід керуватися матеріальним правом саме України, тобто у позові треба посилатися саме на українське законодавство, незважаючи на те, що відповідачами можуть бути і суб'єкти РФ;

- за фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України (частина третя ст. 11). Отже, саме власник такого майна, що набув цього статусу за українським законодавством, має право вчиняти усі юридичні дії, приміром, правочини з таким майном;

- набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території (частина четверта ст. 11). Тобто зміна власника такого майна відбувається через внесення інформації про це саме до українського Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Відповідно до наказу Мін'юсту України від 14.03.2014 р. № 524/5 «Про заходи щодо надання послуг з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно», державну реє-

страцію речових прав та їх обтяжень на нерухоме майно, яке розташоване в межах території Криму та міста Севастополя, згідно із законодавством у сфері державної реєстрації прав здійснюють так. За заявами, які подаються особисто заявником або шляхом надсилання поштою до органів державної реєстрації прав Криму та міста Севастополя, – державні реєстратори речових прав на нерухоме майно органів державної реєстрації прав Дніпропетровської, Одеської, Хмельницької та Чернігівської областей. За заявами, які подаються особисто заявником або шляхом надсилання поштою до органів державної реєстрації прав Херсонської та Запорізької областей, – державні реєстратори таких органів;

- на тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог Закону про окупацію, інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю (частина п'ята ст. 11). Це означає, що правочин щодо відчуження будь-якого об'єкта нерухомого майна без внесення його до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно вважатиметься, принаймні в Україні, таким, що не існує і не існував. Тобто з погляду українського законодавства, будь-яке майно, відчужене в Криму не його власником, резидентом України, вважатиметься таким, що продовжує належати такому власнику.

Крім того, ст. 13 Закону про окупацію встановлює правило, за яким особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території визначаються законом. Нижче розглянемо варіанти дій підприємця, майно якого опинилося в окупації. Вибір варіанту залежатиме від того, чи можливий доступ підприємця до майна і чи може він ним розпоряджатися.

Якщо доступ до майна можливий

Майном, що належить резиденту України та знаходиться на території Криму, такий суб'єкт може розпоряджатися на власний розсуд. Якщо український суб'єкт підприємства все-таки планує продовжувати

підприємницьку діяльність в Криму, але не хоче порушувати українське та російське законодавство, він може обрати російське законодавство. Хоча б тому, що українське законодавство в Криму не захищається його правоохоронними органами, а правоохоронним органам України зробити це на окупованій території наразі неможливо. Також у Криму неможливо дотримуватися таких вимог чинного українського законодавства, як:

- подання засобами електронного зв'язку податкової звітності;
- здійснення обов'язкової реєстрації податкових накладних;
- використання реєстраторів розрахункових операцій (РРО) та подання в електронній формі відповідної звітності;
- реєстрація нових РРО для використання в Криму;
- підтвердження бази оподаткування податком на землю, податком на нерухомість, фіксованим сільгосподатком через неможливість проведення технічно інвентаризації об'єктів нерухомого майна;
- дотримання порядку працевлаштування громадян, які отримали громадянство РФ, оскільки для цього має бути надано відповідний дозвіл;
- вимоги валютного законодавства, бо на території Криму безготівкові платежі вже здійснюються виключно в рублях, а гривня залишається там у готівковому обігу орієнтовно до кінця травня;
- вимоги митного законодавства, оскільки розмитнювати російські товари в Криму просто нікому.

Зрозуміло, що деякі види підприємницької діяльності можуть здійснюватися, наприклад, шляхом реєстрації СПД на материковій частині України. Приміром, надання консалтингових послуг щодо Криму та клієнтам у Криму може виконувати і СПД, зареєстрований у Києві, керуючись при цьому українським законодавством.

Якщо ж йдеться про можливість мати саме у Криму певне майно, необхідне для надання послуг на окупованій території, то пропонуємо такі варіанти.

Варіант перший: переоформити право власності на майно з резидента України на нерезидента та здійснювати цю діяльність в Криму вже від імені нерезидента. Звісно, необхідно потурбуватися про те, щоб такий перехід був відображений не лише в українському Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а й у відповідному реєстрі РФ. У такому разі нерезидент порушуватиме українське законодавство, однак притягнути його до відповідальності українським правоохоронним органам буде набагато важче, ніж якби він був резидентом. Слід зважати на те, що у ВРУ зареєстровано законопроект «Про повернення капіталів, що знаходяться та зареєстровані в Республіці Кіпр, офшорних та інших юрисдикціях, звільнених від подвійного оподаткування, чи таких, що мають пільговий режим оподаткування». У ньому передбачено таке:

- повернення капіталів шляхом передачі іноземними особами (юридичними чи фізичними) права власності на майно, що знаходиться в Україні, резидентам України, а також повернення грошових коштів;
- строк такої передачі – три місяці;
- із повернутих сум треба буде заплатити 50 % до державного бюджету.

Варіант другий: не переоформлюючи майно на нерезидента, здати його тому ж нерезиденту в оренду та отримувати від нього орендну плату. Орендну плату слід оподатковувати за законодавством України, а підприємницьку діяльність нерезидента-орендаря в Криму – за податковим законодавством РФ.

Якщо доступ до майна неможливий

У цьому випадку йдеться про так зване МАРОДЕРСТВО, яке чиниться в Криму щодо майна, яке належить українським власникам. Нині податковим та бухгалтерським законодавством не врегульовано питання правового режиму майна, що залишилося на території Автономної Республіки Крим після її окупації. Вище було вказано, що відповідно до ст. 11 Закону про окупацію «на тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України». Тобто юридичні дії щодо такого майна слід вчиняти так само, як і юридичні дії щодо будь-якого іншого майна

на території України. Навіть якщо йдеться про втрату цього майна, така втрата також має відповідати законодавству України.

Порядку відображення у податковому та бухгалтерському обліку втраченого внаслідок окупації майна, чинне законодавство не містить. Тому доведеться, як-то кажуть, «підтягувати» до практики ті норми законодавства, які можуть хоч якось допомогти позбавитися де-юре втраченого де-факто майна.

Відповідно до пп. 14.1.27 ст. 14 ПКУ витратами є «сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)». Тобто вибуття активів є витратами у розумінні зазначеної норми.

Згідно з п. 140.4 ст. 140 ПКУ платник податку здійснює оцінку вибуття запасів за методами, встановленими відповідним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку. Такі методи визначені п. 16 ПБО-9. При цьому обов'язковим є проведення інвентаризації. Адже відповідно до пп. «г» п. 3 Інструкції № 69 при встановленні фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів) інвентаризація є обов'язковою.

Для того, аби щодо майна (основних засобів, МШП та інших запасів), яке залишилося на території Криму, можна було вчинити певні юридичні дії, слід провести вказану інвентаризацію де-юре. Де-факто ж потрібно відповідно до п. 11.6 Інструкції № 69 скласти акт інвентаризації, у якому слід перелічити усе майно, яке знаходиться (залишилося) на окупованій території, тобто визнати його формально втраченим. Після цього варто звернутися до правоохоронних органів із заявою про відкриття кримінального провадження за фактом, наприклад, крадіжки, що є складом злочину, передбаченого ст. 185 ККУ. Адже майно перебуває у володінні інших осіб, які заволоділи ним шляхом привласнення. Відповідно до ст. 214 КПКУ слідчий,

прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру судових розслідувань та розпочати розслідування.

Досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Згідно зі ст. 221 КПКУ слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового розслідування для ознайомлення, за винятком матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню. Відмова у наданні для ознайомлення загальнодоступного документа, оригінал якого знаходиться в матеріалах досудового розслідування, не допускається. Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування особа, що його здійснює, має право робити необхідні виписки та копії. Тож, заявивши про крадіжку майна на території Криму, можна у такий спосіб отримати документальне підтвердження факту кримінального провадження щодо крадіжки майна.

Вказані документи (акт інвентаризації, заява про злочин та копії документів з кримінальної справи) можна вважати достатнім документальним підтвердженням вибуття активів, що, у свою чергу, призводить до визнання витрат за пп. 14.1.27 ст. 14 ПКУ. Звичайно, краще було б мати якийсь вирок з підтвердженням факту викрадення. Проте, на думку автора, відкриття кримінального провадження теж має вистачити для підтвердження факту викрадення.

Слід мати на увазі, що Законом про окупацію внесено зміни й до КПКУ. Статтю 114 КПКУ доповнено частиною третьою, відповідно до якої «судові справи щодо спорів, що впливають з факту окупації чи правопорушень, пов'язаних з окупацією, відносяться до окремої категорії справ, які розглядаються за

відповідними процесуальними нормами з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». При цьому «справа визнається такою, що пов'язана з окупацією, вмотивованою ухвалою судді».

Відповідно до п. 140.3 ст. 140 ПКУ до витратне включається сума фактичних втрат товарів, крім втрат у межах норм природного убутку чи технічних (виробничих) втрат та витрат із розбалансування природного газу в газорозподільних мережах, що не перевищують розмір, встановлений КМУ, або іншим органом, визначеним законодавством України. Тому сподіватися на право зменшення бази оподаткування податком на прибуток за рахунок таких втрат не варто. А от обов'язку збільшення оподатковуваного доходу за рахунок втрачених у Криму товарів можна уникнути.

Щодо основних засобів слід зазначити, що згідно з п. 146.16 ст. 146 ПКУ «у разі ліквідації основних засобів за рішенням платника податку або в разі якщо з незалежних від платника податку обставин основні засоби (їх частина) зруйновані, викрадені чи підлягають ліквідації, або платник податку змушений відмовитися від використання таких основних засобів внаслідок загрози чи неминучості їх заміни, руйнування або ліквідації, платник податку у звітному періоді, в якому виникають такі обставини, збільшує витрати на суму вартості, яка амортизується, за вирахуванням сум накопиченої амортизації окремого об'єкта основних засобів».

Це підтверджує і норма пп. 14.1.191 ст. 14 ПКУ: «Не є постачанням товарів випадки, коли основні виробничі засоби або невиробничі засоби ліквідуються у зв'язку з їх знищенням або зруйнуванням внаслідок дії обставин непереборної сили, а також в інших випадках, коли така ліквідація здійснюється без згоди платника податку, у тому числі в разі викрадення необоротних активів, або коли платник податку надає контролюючому органу відповідний документ про знищення, розібрання або перетворення необоротних активів в інший спосіб, внаслідок чого необоротний актив не може використовуватися за первісним призначенням».

ПДВ щодо основних засобів не нараховується. Хоча, відповідно до п. 189.9 ст. 189 ПКУ, у разі якщо основні засоби ліквідуються за самостійним рішенням платника податку, така ліквідація для цілей оподаткування розглядається як постачання таких основних засобів за звичайними цінами, але не нижче балансової вартості на момент ліквідації. Однак, норма цього пункту не поширюється на випадки, коли основні засоби ліквідуються у зв'язку з їх знищенням або зруйнуванням внаслідок дії обставин непереборної сили, в інших випадках, коли «така ліквідація здійснюється без згоди платника податку, у тому числі в разі викрадення основних виробничих або невиробничих засобів», що підтверджується згідно із законодавством або коли платник податку подає органу Міндоходів відповідний документ про знищення, розібрання або перетворення основних засобів в інший спосіб, внаслідок чого вони не можуть використовуватися за первісним призначенням.

Сподіватися, що наведену норму податківці застосують так само, як і платник податку, можна, але слід усвідомлювати також і ризики коригування податківцями податкового кредиту на суму ПДВ із залишкової вартості таких основних фондів, вкрадених у результаті окупації Криму. Тож тим платникам податків, які не готові ризикувати взагалі, доведеться безпідставно нарахувати ПДВ на операцію з умовного продажу вкрадених окупантами основних засобів. Хто ж вважає за справедливе не платити ПДВ з операції «викрадення» окупантами основних засобів, може ризикнути та скористатися частиною другою п. 189.9 ст. 189 ПКУ.

Більш ризикованим щодо товарів, вкрадених окупантами, є п. 198.5 ст. 198 ПКУ. Відповідно до цього пункту платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування за товарами, під час придбання яких суми ПДВ були включені до складу податкового кредиту, у разі якщо такі товари починають використовуватися у тому числі в операціях, що не є господарською діяльністю платника податку. На відміну від ситуації з основними засобами, норми, яка б звільняла від нарахування ПДВ на умов-

ний продаж, не існує, а, навпаки, існує проти-лежна. Хоча можна поставити під сумнів той факт, що вкрадений окупантами товар використо-вується в операції, що не є господар-ською діяльністю платника податку, бо він вза-галі не використовується і взагалі не в опера-

ції, проте слід визнати, що ризик нарахування податківцями під час перевірки ПДВ на вар-тість викраденого товару є істотним. Хіба що з патріотичних міркувань податківці не будуть наповнювати бюджет за рахунок біди платника податку (<http://zldp.net.ua/download.php>)

ПРАВОВА ГРАМОТА

О. Єфімов, адвокат

Пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі

Право на позов: що це таке і як його реалізувати?

Коли між людьми виникає спір і вони не можуть вирішити його самі, то можуть зверну-тися до інших осіб з проханням про допомогу у його вирішенні. Та якщо спір вже виник і існує, ймовірність, що сторони домовляться самі про те, кому вони передадуть його вирішувати, також невисока. Саме тому, що сторони спору навряд чи домовляться про те, що треба звернутися до суду, закон надає право одній з них, а саме тій особі, яка вважає, що її суб'єктивне право порушено діями чи бездіяльністю іншої особи, пред'явити цій іншій особі відповідну вимогу. Той, хто вва-жає, що його скривдили неправомірно, має право вимагати усунення порушення його прав.

Коли ж вимагати безпосередньо у кривдника сенсу вже немає, оскільки той вже скривдив і вибачатися не бажає, то з'являється сенсзвер-нутися до кривдника не прямо, а опосередко-вано через того, чию вимогу такий кривдник вже не зможе ігнорувати. Тобто, якщо уявити, що вимога скривдженої особи має певну силу, а суддею уявити, наприклад, Віталія Кличка, то вимога скривдженої особи до кривдника через такого «суддю» є проханням скривдженої особи до Віталія Кличка застосувати до кривдника силу вже не самої скривдженої особи, а силу Віталія Кличка. Ймовірність того, що таку силу чи навіть можливість її застосування кривдник також знехтує, значно знижується.

Такий кривдник, скоріше за все, почне при-слуховуватися до вимоги скривдженої ним особи, «підсиленої» «суддею». Адже відчуті на

собі силу механізму примусу, тобто відчуті, як та сила «працює» навряд чи кривдник захоче. Тож особа, яка вважає своє суб'єктивне право порушеним і це порушення не усунути-тим у результаті безпосереднього спілкування з крив-дником, може «підсилити» таку свою вимогу силою державного примусу. Саме для цього й існують такі органи державної влади, як суди. Саме їх держава наділила правом надавати «державної ваги» вимогам особи, яка вважає своє суб'єктивне право порушеним, тобто зна-чно посилювати їх вагомість. І якщо суд пере-конається у тому, що така вимога є обґрунто-ваною, то він застосує ті можливості, які йому надані державним механізмом примусу.

Будь-яке право можна назвати правом, якщо особа, якій воно належить, матиме відповідні можливості його реалізувати. За відсутності таких можливостей право втрачає свій сенс і його вважають декларативним, тобто таким, яке проголошено, але не існує. Право звернутися до суду за допомогою у наданні відповідної дер-жавної ваги вимогам скривдженої особи, тобто право на позов, має бути таким, яке можна реалізувати. І реалізація такого права відбувається у певній процесуальній формі: для звернення до суду треба скласти позовну заяву і подати її до суду. Тобто право на позов за своєю суттю, має процесуальну форму його реалізації, якою є подання позовної заяви.

Законодавець закріплює саме цю форму, по-перше, для того, щоб, отримавши яко-мога повнішу картину спору між сторонами, суд міг найефективнішим шляхом вчинити

правосуддя, оскільки, склавши позовну заяву із усіма обов'язковими реквізитами, позивач фактично відповідає на ті запитання, які йому мав би поставити суд, якби звернення було усним. Так, якщо уявити, що позивач звертається до суду із усною заявою, то суд має два варіанти поведінки: або вислуховувати довго і нудно такого позивача, особливо якщо той не є фахівцем у галузі права, або ж ставити конкретні запитання такому позивачеві, щоб якомога швидше зорієнтуватися у тих вимогах та їх підставах, які заявляє позивач. У другому випадку суддя зможе відсікти непотрібну інформацію. Тож кожен реквізит позовної заяви – це фактично відповідь на запитання суду, яку суд має почути, аби зрозуміти, який саме спір, між ким та стосовно чого має бути вирішений у суді і чого саме хоче позивач від відповідача.

По-друге, уніфікація форми звернення до суду є необхідною для прискорення самого судового провадження. Адже отримуючи позовні вимоги від різних осіб в уніфікованій формі, суд легше та швидше може зорієнтуватися у тому, за чим саме до нього звернувся позивач, бо знатиме, у якій частині позовної заяви треба шукати позовні вимоги, в якій їх обґрунтування, а в якій знаходиться описана ситуація, що привела до спору.

Форма реалізації права на позов встановлена не лише щодо форми подання позовної заяви, а й щодо самого порядку пред'явлення позову. Цей порядок полягає у тому, що позовна заява має бути оформлена відповідно до вимог процесуального законодавства, тобто містити усі реквізити, вказані у Цивільному процесуальному кодексі; вона має бути подана у той суд, який має право розглянути такий позов, тобто з дотриманням правил про підвідомчість та про підсудність; за подання позовної заяви має бути сплачений судовий збір; особа, яка подає позов, має бути процесуально дієздатною, тобто це може бути або сам позивач, або його законний чи договірний представник; і якщо позовну заяву подає представник, то його повноваження мають передбачати можливість вчинення цієї процесуальної дії.

Позов, як вимога позивача до відповідача, має свої складові частини, свої елементи. Не варто їх плутати з реквізитами позовної заяви, але слід мати на увазі, що елементи позову відображаються в тих чи інших реквізитах чи групі реквізитів.

До елементів позову відносяться предмет, підстави та зміст.

Предмет позову – це той елемент позову, який вказує на ту вимогу, яку позивач має право заявити відповідачеві через суд. Наприклад, вимогу щодо оплати переданої відповідачеві за договором купівлі-продажу речі, або про право власності позивача на якусь річ. Так, у позові про визнання права власності позивача на будинок предметом є саме це право власності, яке оспорується відповідачем.

Підстави позову – це той елемент позову, який обґрунтовує зазначений предмет позову. Це можуть бути як самі по собі обставини, які підтверджують певну вимогу позивача до відповідача, так і норми законодавства, якими така вимога обґрунтовується. У наведеному щодо предмету позову прикладі про визнання права власності на будинок, саме це право є предметом, а володіння будинком, певними документами, у яких це право закріплено, а також норми законодавства про власність є підставою такого позову.

Зміст позову – це та його частина, у якій позивач вказує, яким чином має бути виконана вимога, що є предметом позову. Наприклад, заборгованість за договором купівлі-продажу речі має бути стягнута судом з відповідача примусово. Що ж до прикладу з будинком, то змістом позову у цьому разі є прохання до суду визнати позивачавласником будинку, незважаючи на те, визнає це його право відповідач чи не визнає. Визнання судом є більш вагомим.

Зміни в позовному спорі: що це таке і які вони бувають?

Зміни у позовному спорі пов'язані із змінами у самому позові. Оскільки позов, який сам по собі і є вимогою до відповідача, зверненою через суд, має три елементи, то й зміни позову стосуються зміни якогось із цих елементів позову. Так позивач має право змінити предмет позову. Наприклад, заявивши спочатку позов про визнання права власності на будинок, позивач зрозумів, що відповідач заперечує його право власності лише на гараж, збудований біля цього будинку, але його частиною не є. У цьому разі позивач може змінити предмет позову – право власності на будинок – на предмет позову – право власності на гараж.

Позивач може змінити і підстави позову. Так, наприклад, стверджуючи, що він є власником будинку на підставі свідоцтва про право власності, позивач зрозуміє, що помилився та надати суду замість того свідоцтва договір купівлі-продажу цього будинку.

Якщо ж у ході розгляду справи виявиться що розмір заборгованості, яку позивач просить стягнути з відповідача, зріс завдяки нарахуванню пені за час розгляду, то позивач може збільшити розмір вимоги про стягнення на розмір такої пені. Або ж виявиться, що відповідач під час розгляду справи частину боргу сплатив, то позивач, у цьому разі, може зменшити розмір своїх позовних вимог. У таких випадках позивач не змінює ані предмет, ані підстави позову. Він змінює зміст позову.

Окрім змін позову, до змін у позовному спорі призводить і повна відмова від позову. Наприклад, позивач з якихось причин, зваживши на матеріальний стан відповідача, чи на якісь його сімейні обставини, пожаліє такого відповідача та відмовиться від позову. Або ж, наприклад, чоловік, який подав позов про розірвання шлюбу, передумає розлучатися з дружиною, він також може відмовитися від позову.

До змін у позовному спорі призводить і визнання позову відповідачем. У цьому разі спір закінчується. Суду залишається лише ухвалити рішення, задовольнивши позов. Вирішувати ж спір вже потреби не буде. Сторони спору можуть домовитися між собою про те, що вони йдуть на поступки одна одній та досягти певного компромісу. Наприклад, позивач просить стягнути 100 грн боргу та 50 грн штрафу, а відповідач заперечує такий позов. Проте з метою економії часу, сил, нервів чи з будь-якою іншою метою, сторони погоджуються на те, що відповідач сплачує 100 грн боргу, а позивач відмовляється вимагати сплати штрафу у розмірі 50 грн. Сторони укладають між собою мирову угоду. У такому разі спір також зникає, перестає існувати. Таку мирову угоду суд перевіряє на предмет її відповідності закону, переконується у тому, чи дійсно сторони добровільно її уклали, чи не здурили одна одну, та затверджує таку мирову угоду. За таких обставин спір перестає існувати без вирішення його судом. Тож і в цьому разі варто говорити про зміни у позовному спорі.

Процесуальні засоби захисту інтересів відповідача в суді.

Позивач, якому пред'явлено позов – вимогу матеріально-правового характеру, – не залишається бездіяльним спостерігачем. Він має право таку вимогу спростовувати, захищатися від неї. Для цього закон надає йому два спеціальних засоби захисту. Їх використання залежить від того, наскільки агресивним є бажання відповідача захищатися, та які він має для цього можливості. Так, якщо відповідач не дуже переймається тим, що від нього хоче і вимагає позивач, то він може просто заперечувати проти позовних вимог. Так, якщо позивач вимагає сплати відповідачем 100 грн. боргу за певну річ, відповідач може заперечувати проти вимоги позивача тим, що річ йому продана з оплатою з відстрочкою, а термін платежу ще не настав.

Але якщо позивач продав відповідачеві річ неналежної якості, то відповідач може зайняти більш агресивну позицію і пред'явити зустрічний позов: він може сам вимагати від позивача розірвання договору купівлі-продажу та повернення йому авансу, частково сплаченого за таку неякісну річ.

Отже, законодавець надає відповідачеві два спеціальні засоби захисту: право заперечувати та право подавати зустрічний позов.

Забезпечення позову: що це таке?

Часто буває так, що, дізнавшись, що йому пред'явлено позов та не маючи бажання втратити те, чим він володіє свідомо неправомірно, відповідач вчиняє дії для того, щоб рішення суду, ухвалене не на його користь, не призвело до втрати ним того, чим він володіє. Наприклад, якщо позивач пред'явив позов про стягнення з відповідача кілограму сиру, який належить позивачеві, а відповідач, знаючи заздалегідь про правомірність вимог позивача, про те, що то сир позивача, може цей сир швиденько з'їсти. Тож, отримавши рішення про задоволення його позову та стягнення з відповідача кілограму сиру, позивач, отримає лише рішення, яке виконати вже буде неможливо, тому що воно навіть пахнути сиром не буде.

У цьому разі закон надає позивачеві право просити суд про забезпечення позову, тобто просити суд вчинити такі процесуальні дії, які

усунуть неможливість виконання майбутнього судового рішення. Повертаючись до прикладу із сиром, слід пояснити, що позивач може просити суд забрати сир у відповідача і покласти його у холодильник, що знаходиться у суді під замком. Якщо ж суд вирішить спір на користь позивача, то сир віддадуть йому. Якщо ж суд відмовить у задоволенні позову, то сир буде повернуто відповідачеві.

Якщо повернутися від прикладу із сиром у сферу процесуальних термінів та понять,

то способами забезпечення позову слід назвати накладення арешту на майно або грошові кошти, що належать відповідачеві і знаходяться у нього або в інших осіб; заборону вчиняти певні дії, наприклад, будувати на земельній ділянці, щодо права власності на яку судом розглядається спір; встановлення обов'язку вчинити певні дії (наприклад, підтримувати спірне майно у стані, що не призводить до втрати ним вартості) та ін. (<http://zldp.net.ua/download.php>)

ЕКОНОМІЧНІ ПРОГНОЗИ ТА РИЗИКИ

Інформаційно-аналітичний центр FOREX CLUB в Україні

Позитивная статистика из США продолжит оказывать давление на золото

Золото на международном рынке на текущей неделе, по прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может торговаться в диапазоне 1225 – 1270 дол. за тройскую унцию.

Основное влияние на динамику драгоценного металла будет оказывать макроэкономическая статистика из США, а также решения по процентным ставкам Банка Англии, ЕЦБ, Банк Канады, Резервного Банка Австралии. При этом смягчения в денежно-кредитной политике инвесторы ожидают только со стороны европейского регулятора.

Важными для рынка станут американские данные по деловой активности в секторе обрабатывающей промышленности ISM. Ожидается снижение показателя до 55,4 от 55,9 в апреле. Однако если отчет выйдет в соответствии с прогнозами, сильной реакции, скорее всего, не последует. В среду будут опубликованы данные по деловой активности в сфере услуг и по занятости в частном секторе от агентства ADP, а в пятницу – по рынку труда. Вероятное увеличение числа новых рабочих мест станет очередным подтверждением тому, что ФРС США продолжит рассматривать возможности более быстрого перехода в режим ужесточения монетарной политики. Таким образом, даже умеренно позитивная американская статистика

с довольно высокой долей вероятности продолжит оказывать давление на котировки золота.

Стоимость золота на мировом рынке по итогам прошлой недели, как отмечают аналитики, понизилась на 3,33 % до 1249,4 дол. за тройскую унцию.

Доля доллара США в золотовалютных резервах НБУ восстановилась

Поступившая финансовая помощь извне помогла восстановить долю доллара США в золотовалютных резервах НБУ до 25,27 % после ее снижения до 4,49 % в апреле. Такое мнение выразил Н. Ивченко, руководитель информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.

Действительно, в апреле большую часть золотовалютных резервов уже составляли другие валюты (евро, австралийский доллар, швейцарский франк, британский фунт) и золото так, как регулятор активно продавал доллары для погашения внешней задолженности. На другие активы (за исключением доллара) приходилось 95,51 % ЗВР. По мнению эксперта, по итогам мая структура резервов значительно изменилась: доллары США – 25,27 %, евро – 44,34 %, австралийские доллары – 10,49 %, швейцарские франки – 8,65 %, британский фунт – 2,71 %, золото – 8,54 %.

«До конца года Украина может получить еще три кредита МВФ размером 1,4 млрд долларов каждый. Плюс ожидается поступление еще около 5 млрд долларов со стороны других МФКО. Тем не менее, большая часть этих денег пойдет на погашение внешней государственной задолженности, в том числе, перед МВФ, по еврооблигациям, по валютным ОВГЗ и за газ. А к концу года объем золотовалютных резервов может соста-

вить около 18 млрд долларов, что близко к текущей отметке», – отмечает Н. Ивченко.

Золотовалютные резервы НБУ в мае увеличились на 3,673 млрд дол. до 17,8988 млрд дол. Это произошло за счет получения первого кредитного транша от МВФ в размере 3,19 млрд дол. и первого с января привлечения валюты за счет продаж валютных ОВГЗ на сумму 254,73 млн дол.

Обзор валютного рынка в Украине за май 2014 года

Евро

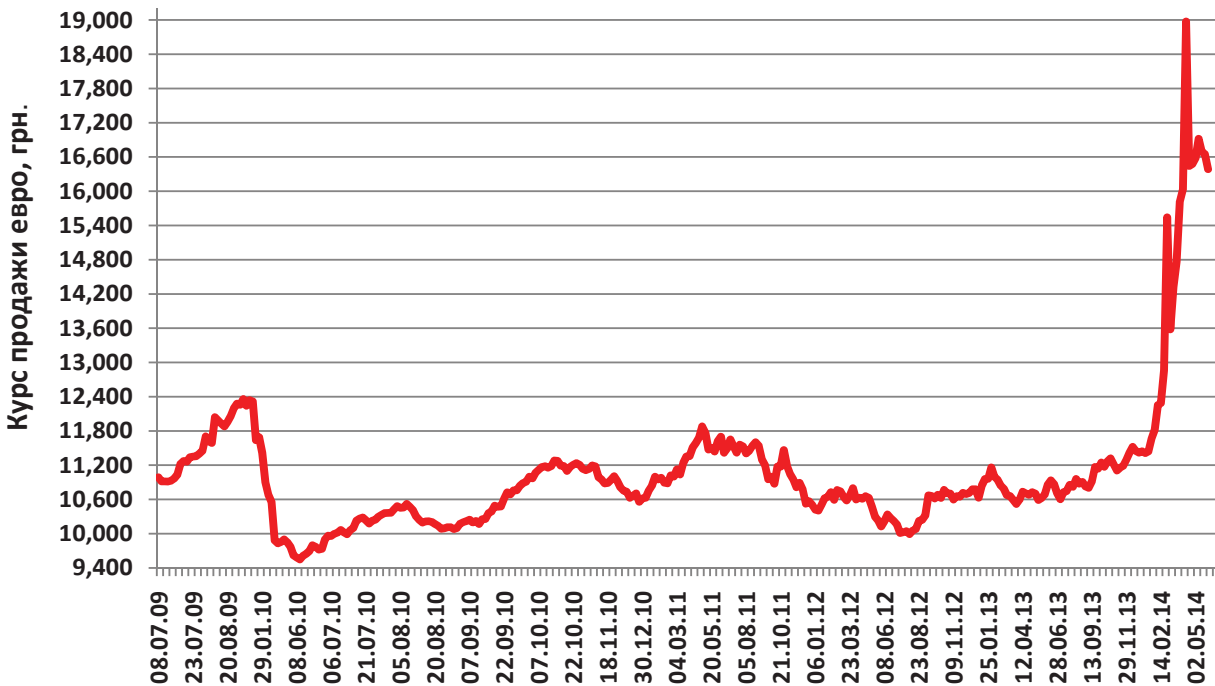
Стоимость евро на международном рынке по итогам мая понизилась на 1,68 % до уровня 1,3632. Падение евровалюты началось после заявления ЕЦБ 8-го мая о готовности вносить дополнительные коррективы в монетарную политику посредством снижения процентной ставки. Также негативное влияние оказывали опубликованные статистические данные из стран еврозоны.

Так, торговый баланс Германии снижается второй месяц подряд. При этом было зафиксировано довольно внушительное падение экспорта (-1,8 % против прогноза роста

на 1,0 %). Негативными оказались и данные по экономическим ожиданиям в Германии от института ZEW: показатель снизился до уровня 33,1 против прогноза снижения до 41,3, что свидетельствовало о беспокойстве бизнес-сообщества относительно перспектив экономики. Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, это отражает подтверждение негативного влияния «дорогого» евро на экономику локомотива еврозоны.

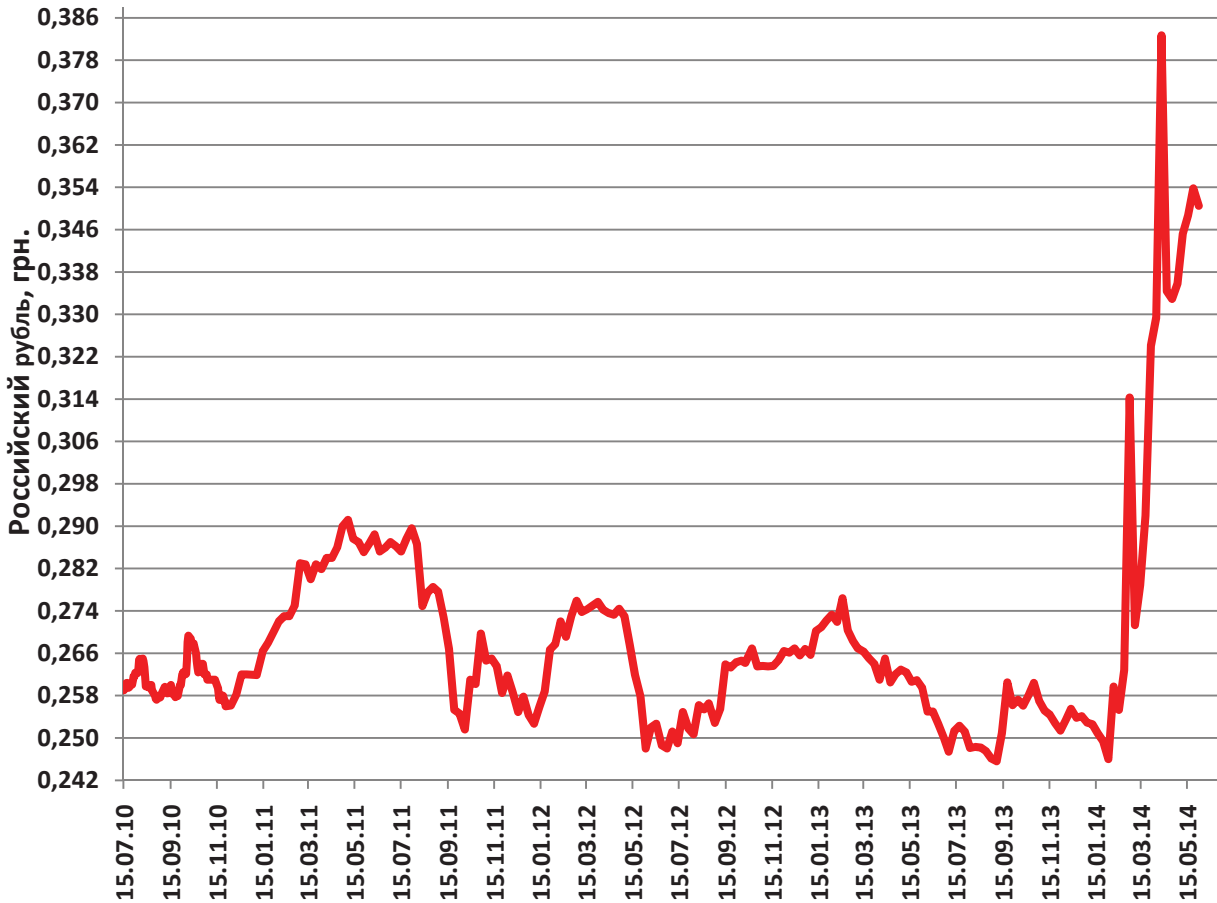
Курс продажи безналичного евро в Украине за май снизился на 0,32 % до 16,134 грн., средний курс продажи наличного – на 1,16 % до 16,386 грн.

Средний курс продажи наличного евро в Украине

Курс продажи безналичного рубля в Украине в мае вырос на 4,89 % до 0,343 грн., средний курс продажи наличного – на 4,38 % до 0,35 грн. Такая динамика обусловлена укреплением российской валюты против доллара США на международном рынке.

Средний курс продажи наличного российского рубля в Украине

Прогноз валютного рынка на июнь 2014 года

Евро

Стоимость евро в Украине в апреле будет зависеть от динамики доллара США по отношению к гривне. На международном рынке определенное давление на евровалюту будет оказывать предстоящее заседание ЕЦБ, от которого ожидают дальнейшего снижения процентной ставки. Позитивная статистика по рынку занятости США также будет способствовать распродажам. Дополнительно негативно на динамике валюты скажется и сезонный фактор, так как в этот период традиционно снижается деловая активность и, соответственно, объемы торгов на рынках. По оценкам аналитиков FOREX CLUB в Украине, диапазон колебания стоимости евро

на мировом рынке в апреле может составить 1,3400 - 1,3800. Средний курс продажи наличного евро, при стабильном курсе доллара, будет находиться в границах 16,10 – 16,58 грн.

Доллар США

Вероятно, курс гривны в июне несколько укрепитя на фоне умеренной стабилизации политической ситуации в стране после проведения президентских выборов и перспектив урегулирования отношений с Россией. Также положительное влияние на гривну окажет возобновление сотрудничества с иностранными кредиторами и ожидания дополнительной финансовой поддержки. В то же время,

сдерживать укрепление гривны будет отток депозитов, что снижает ликвидность банковской системы, и может поддерживать спрос на иностранную валюту. Курс продажи наличного доллара в июне, по прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может находиться в диапазоне 11,7 – 12,04.

Российский рубль

Несмотря на некоторое укрепление курса рубля в мае, в июне валюта может оказаться под давлением на фоне политических недоговоренностей между Россией и Украиной, что сохра-

няет вероятность введения дополнительных санкций против первой. Также, принимая во внимание завершение процесса выборов президента, в июне продолжатся переговоры России и Украины, как по газовому вопросу, так и по вопросу Крыма, что может держать конфликт между странами открытым и оказывать давление на рубль. Дополнительно рубль продолжит снижение в рамках общей тенденции девальвации валют развивающихся стран. Средний курс продажи наличной российской валюты в этот период может находиться в диапазоне 0,29 – 0,38 грн.

*Информационно-аналитический центр
FOREX CLUB в Украине*

Точка зору

А. Охрименко

Обвал гривны будет иметь позитивные последствия для украинцев и Украины?

Помните, сколько было разговоров так называемых экспертов в 2011, 2012 и 2013 годах, о том, как полезно сделать девальвацию гривны. «Ослабление гривны будет иметь позитивные последствия для больших украинских экспортно-ориентированных товаропроизводителей, так как большинство их доходов номинированы в долларах», – сообщала аналитик Moody's Екатерина Липатова. Аналитик АО «Эрсте Банк» Игорь Жолонковский заявил: «к концу текущего года можно ожидать улучшения сальдо платежного баланса Украины, однако при условии девальвации национальной валюты на 15-20 %». «Суть в следующем: справедливое значение курса доллара должно быть таким, при котором граждане могли бы моментально обменять все свои сбережения в национальной единице на твердую валюту. Как будто в один миг вместо гривны законным платёжным средством в стране становится доллар. То есть все деньги в обороте делятся на размер золотовалютных резервов страны. Если провести подобный расчёт в Украине, то выяснится, что курс должен находиться на уровне 12 UAH/USD.» И еще много

разных рассказов и разговоров, как положительно повлияет на экономику и жизнь простых украинцев девальвация гривны. Ибо относительно стабильный курс, или точнее контролируемый курс, когда колебания курса гривны были в пределах 5 % около 8 грн, считались анархизмом, который украинцы просто не могут больше терпеть. И вот теперь, когда курс гривны уже 12 грн., можно подвести первые итоги успехов экономики Украины, которые состоялись благодаря девальвации гривны.

Официальные данные НБУ, Минфина и Госкомстата в полном объеме есть за четыре месяца 2014 года, вот они и будут индикаторами эффективности украинской экономики благодаря девальвации гривны.

Гривна девальвировала по итогам апреля 2014 года на 45 % по сравнению с маем 2013 года.

ВВП по итогам 1 квартала 2014 года упал на 1,9 % (предварительные данные). ВВП по итогам 1 квартала 2013 году упал на 1,8 %.

Индекс промышленного производства упал за 4 месяца 2014 года на 5,3 %. Для информации:

за 4 місяця 2013 года индекс промышленного производства упал на 3,8 %.

Индекс сельскохозяйственного производства за 4 месяца 2014 года вырос на 5 %. Для информации: индекс с/х производства за 4 месяца 2013 года вырос на 5,1 %.

Капитальные инвестиции за 1 квартал 2014 года упали на 23,1 %. За 1 квартал 2013 года капитальные инвестиции выросли на 3 %.

На 1 апреля 2014 года прямые зарубежные инвестиции в Украину составили 3,5 млрд. грн. Меньше чем на 1 апреля 2013 года.

За 4 месяца 2014 года инфляция составила 3 %. За 4 месяца 2013 года была дефляция 0,6 %.

Номинальная средняя заработная плата за 4 месяца 2014 года выросла на 5,6 %. За 4 месяца 2013 года номинальная заработная плата выросла на 9,5 %.

Реальная заработная плата за 4 месяца 2014 года выросла на 2,2 %. За 4 месяца 2013 года реальная заработная плата выросла на 10,2 %.

Розничный товарооборот за 4 месяца 2014 года вырос на 2,3 %. Для информации: за 4 месяца 2013 года розничный товарооборот вырос на 10 %.

Платежный баланс за 4 месяца 2014 года имеет дефицит 4,5 млрд. грн, в прошлом году был профицит 2,7 млрд. долл.

Текущий счет за 4 месяца 2014 года имеет дефицит 442 млн. долл., в прошлом году дефицит больше 4 млрд. долл.

Экспорт упал на 8,3 % по сравнению с прошлым годом. Для справки: за 4 месяца 2013 года падение экспорта было 3,8 % по сравнению с аналогичным периодом 2012 года.

Импорт упал на 21,6 % по сравнению с прошлым годом. Для справки за 4 месяца 2013 года падение импорта было 2,1 %.

Финансовый счет за 4 месяца 2014 года имеет дефицит 4 млрд. долл., в прошлом году был профицит почти 7 млрд. долл.

Золотовалютные резервы уменьшились на 6,3 млрд. долл. Для справки: за 4 месяца 2013 года ЗВР выросли на 1 млрд. долл.

За 4 месяца 2014 года было погашено кредитов МВФ на сумму 1,8 млрд. долл. За 4 месяца 2013 года было погашено кредитов МВФ на сумму 1,7 млрд. долл.

Отток валюты из банковского сектора на рынок наличной валюты за 4 месяца 2014 года составил 3,5 млрд. долл. В прошлом году отток валюты из банковского сектора на рынок наличной валюты за 4 месяца 2013 года 123 млн. долл.

За 4 месяца 2014 года из банковского сектора было изъято гривневых депозитов населения на сумму 32,7 млрд. грн и валютных депозитов на сумму более 4 млрд. долл. За период январь-апрель 2013 года население дополнительно разместило в банках гривневых депозитов на сумму 29,5 млрд. грн., хотя уменьшило сумму валютных депозитов на 52 млн. долл.

Это только цифры.

А еще факты. Девальвация существенно увеличила долю «теневой экономики». Многие бизнесмены перешли на расчеты наличными. Доля монетизации экономики на 1 мая 2014 года составила почти 60 %. На 1 мая 2013 года была меньше 50 %. При этом очереди желающих забрать депозиты из банков огромные. Ряд банков просто не отдадут депозиты или отдадут с большими ограничениями по снятию денег. Кредитование бизнеса фактически остановилось. Объемы кредитов уменьшаются, новые кредиты банки не выдают. И теперь еще возникла проблема с погашением валютных кредитов. Банковская система фактически попала в ловушку. С одной стороны, бизнес, которые не может и не хочет погашать кредиты, а с другой стороны физические лица, которые хотят, как можно быстрее забрать депозиты из банков. Вот это и есть эффект от девальвации. И об этом риске предупреждали еще в 2012 и 2013 годах, но тогда казалось, что девальвация, это чудо.

Что же касается разговоров, что от девальвации выиграли экспортеры, это ошибка. Объемы экспорта падают. Экспорт в Украине очень сильно связан с импортом. Тот же природный газ, нефтепродукты, кокс, сырье для нашей легкой и фармацевтической промышленности, это импорт. Не говоря уже об импорте машин и

оборудования, на которых производят продукцию в Украине на экспорт. А падение реальных доходов населения обвалило рынок розничных продаж, и, как результат, резко упали закупки импортных автомобилей и бытовой техники. Как результат, упал и импорт.

Не стоит даже мечтать, что внешняя торговля Украины может иметь профицит, и этот профицит будет наполнять экономику валютой. В лучшем случае можно просто за счет обвала импорта уменьшить дефицит внешней торговли, в условиях стагнации промышленности и бизнеса в целом. Но это бессмысленный эффект для экономики.

Он не только не улучшает состояние экономики Украины, но ведет к росту безработицы и снижению реальных доходов населения.

Вот такая эта девальвация гривны в условиях Украины. А предупреждали: проблем от этой девальвации будет больше чем положительного эффекта. Но народ решил это проверить на практике, и теперь нужны будут годы и годы, чтобы экономика вернулась к нормальным условиям работы, как это было в 2013 году. Теперь у нас будет критерий оценки экономики до и после 2013 года (<http://minfn.com.ua/users/okhrimenko/blog>)

МОНІТОРИНГ ЗАКОНОДАВСТВА

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати • аудитори • податкові консультанти»

Головні зміни

Лист Мінфіну від 14.05.2014 р. № 31-08410-07-27-11387

Мінфін готує проект змін до нацстандартів, зокрема, до П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» щодо уточнення порядку застосування офіційного курсу валют при визначенні курсових різниць.

З зазначеним проектом можна ознайомитися на офіційному сайті Міністерства фінансів у рубриці «Обговорення проектів документів».

Постанова Правління НБУ від 12.05.2014 р. № 270

Правління НБУ прийняло Постанову, якою, зокрема, передбачено:

1) скорочення строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів з 180 до 90 календарних днів;

2) введення вимоги про обов'язковий продаж на міжбанківському валютному ринку України, яке стосується :

– надходжень в іноземній валюті з-за кордону на користь юридичних осіб, які не є уповноваженими банками, фізичних осіб-підприємців, іноземних представництв (крім офіційних представництв), на рахунки, відкриті в уповно-

важених банках для ведення спільної діяльності без створення юридичної особи, а також надходжень в іноземній валюті на рахунки резидентів, відкриті за межами України на підставі індивідуальних ліцензій Національного банку;

– надходжень в іноземній валюті з-за кордону на користь фізичних осіб у сумі, яка дорівнює або перевищує в еквіваленті 150 000 грн на місяць. Винятком є надходження з-за кордону в іноземній валюті на користь фізичних осіб (резидентів і нерезидентів), повернуті у зв'язку з неправильно вказаними реквізитами.

Вищезазначені норми будуть діяти тимчасово – з 20 травня по 20 серпня 2014 р.

ГУ Міндоходів у Херсонській області

Міндоходів у Херсонській області вважає, що банк зобов'язаний виконати доручення клієнта, яке міститься в розрахунковому документі, який надійшов протягом операційного часу банку, у день його надходження.

Якщо розрахунковий документ надійшов після закінчення операційного часу, банк зобов'язаний виконати доручення клієнта не пізніше наступного робочого дня.

Доручення платників податків на списання коштів зі своїх рахунків і зарахування їх на рахунки одержувачів банки здійснюють у строки, встановлені законодавством України.

Якщо у встановлені ПКУ строки кошти для сплати податкових чи грошових зобов'язань не переведені до бюджетів (навіть з вини банківських установ), то до таких платників органи доходів і зборів зобов'язані вживати заходів стягнення, у т. ч. опис і реалізацію майна боржників, арешт рахунків, стягнення з них коштів та інше. Крім того, застосовуються пеня та штрафні санкції.

Питання про компенсацію збитків, завданих банком платнику, вирішується в судовому порядку між ними, як учасниками договірних відносин, без участі органів доходів і зборів.

Повідомлення Міндоходів від 30.04.2014 р.

Міндоходів нагадало, що виправлення помилки в Реєстрі виданих та отриманих податкових накладних здійснюється методом «сторно» за правилами, передбаченими для бухгалтерського обліку, у момент виявлення такої помилки.

Коригування помилкових записів у Реєстрі не призводить до потреби формування нових (уточнюючих) реєстрів. Тобто при виправленні помилки методом «сторно» до Реєстру одночасно вноситься два записи: помилковий запис із знаком «-» та правильний запис із знаком «+».

Податки і збори

Податок на додану вартість

Постанова КМУ від 21.05.2014 р.

КМУ прийняв постанову, якою передбачається випуск облігацій внутрішньої державної позики для відшкодування сум ПДВ.

Постанова КМУ передбачає, що номінальна вартість облігації внутрішньої державної позики для відшкодування сум ПДВ становитиме 1000 грн, строк обігу – 5 років, ставка дохідності – на рівні облікової ставки НБУ.

Обсяг випусків облігацій визначається Мінфіном у межах граничного обсягу, визначеного КМУ, відповідно до затверджених Мінфіном реєстрів інвентаризації платників.

Згідно з постановою, погашення облігацій буде здійснюватися шляхом проведення кожні шість місяців протягом строку їх обігу виплат із погашення основної суми боргу в розмірі 10 % їх номінальної вартості та доходу за облігаціями.

Протягом двох місяців буде здійснюватися інвентаризація платників податку, у яких наявні відповідні суми невідшкодованого ПДВ, для визначення граничного обсягу випуску зазначених облігацій.

Постанова КМУ від 21.05.2014 р. № 139

КМУ постановив здійснити випуск облігацій внутрішньої державної позики із строком обігу п'ять років для відшкодування сум ПДВ платникам, суми податку яких задекларовані до відшкодування до 01.01.2014 р., не відшкодовані на дату набрання чинності Законом України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» і підтверджені за результатами перевірок.

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

Міндоходів роз'яснило, що податкові накладні з постачання лікарських засобів та виробів медичного призначення складаються з урахуванням таких особливостей:

- складається окрема податкова накладна;
- у полі, призначеному для коду виду діяльності, після порядкового номера через дріб проставляється спеціальна позначка «7»;
- обсяг постачання, що підлягає оподаткуванню ПДВ за ставкою 7 %, вказується в податковій накладній у графі 9, оскільки ставка 7 % не основна;
- номенклатуру виробів слід вказувати у відповідних рядках розділу I податкової накладної, суму податку – у розділі III податкової накладної в рядку «Податок на додану вартість» в графі 9 та перенести в графу 12;
- у розділі IV податкової накладної в графах 9 та 12 вказується загальна вартість лікарських засобів та виробів медичного призначення з ПДВ.

Лист Міндоходів від 08.05.2014 р.

№ 4151/10/26-15-11-01-06

Відповідаючи на запитання щодо права на податковий кредит з ПДВ у разі відсутності

ТТН, Міндоходів зазначило, що згідно з п. 198.6 ПКУ не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені податковими накладними (або підтверджені накладними, оформленими з порушенням вимог ст. 201 ПКУ) чи не підтверджені митними деклараціями, іншими документами, передбаченими п. 201.11 ст. 201 ПКУ.

***Лист ГУ Міндоходів у м. Києві
від 30.04.2014 р. № 4005/10/26-15- 11-01-06***

Фахівці ГУ Міндоходів у м. Києві в цьому листі роз'яснили, що місце постачання інжинірингових послуг, які відповідають визначенню, наданому в пп. 14.1.85 ПКУ, у тому числі проектних робіт, визначають за пп. «в» п. 186.3 ПКУ, тобто за місцем реєстрації отримувача послуг.

А місце постачання інжинірингових послуг, у тому числі проектних робіт, для об'єкта нерухомості, які не увійшли до переліку, визначеного в пп. 14.1.85 ПКУ, визначають за правилами, установленими пп. «в» пп. 186.2.2 ПКУ, тобто за місцем розташування нерухомого майна.

***Лист Міндоходів від 11.04.2014 р. №
2259/Н/99-99-17-02-02-14***

У цьому листі Міндоходів зробило висновок про те, що фізична особа, яка має нотаріально засвідчене доручення щодо представлення інтересів платника податків у податкових органах та здійснення відповідних угод, є уповноваженою особою фізичної особи-підприємця та може підписати податкову накладну.

***Ухвала ВАСУ від 09.12.2013 р. у справі
№ К/800/52253/13***

ВАСУ в цій ухвалі дійшов такого висновку: якщо придбання товару підтверджено документально, ПДВ сплачено, оформлення ПН відповідає встановленим вимогам, то покупець може відстояти право на податковий кредит, навіть якщо його контрагент порушив порядок реєстрації цих податкових накладних в ЄРПН або допустив технічну помилку при їх реєстрації.

***Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР***

Міндоходів роз'яснило, що при заповненні рядка «Вид цивільно-правового договору» податкової накладної, яка випишується при внесенні основних засобів до статутного фонду, а також при їх поверненні засновнику, вказується «Статут» або «Засновницький договір», або встановлені законодавством інші установчі документи.

Роз'яснення Міндоходів у системі «ЗІР»

Міндоходів роз'яснило, що в Уточнюючому розрахунку до декларації з ПДВ відображаються всі заповнені рядки декларації, що уточнюється, а саме:

– у графу 4 переносяться усі показники декларації, що уточнюється;

– у графі 5 відображаються всі показники декларації з урахуванням виправлених помилок;

– у графі 6 відображається абсолютне значення помилки по всіх заповнених в Уточнюючому розрахунку рядках з відповідним знаком (+/-). У разі якщо абсолютне значення дорівнює нулю, то у такій графі у відповідному рядку проставляється «-».

***Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР***

Міндоходів роз'яснило, що оскільки власником нерухомого або рухомого майна можуть бути лише фізичні або юридичні особи, то постачання фізичною особою-підприємцем, який зареєстрований платником ПДВ, такого майна може здійснюватися ним виключно, як фізичною особою.

Якщо операція з постачання нерухомого або рухомого майна не відноситься до господарської діяльності суб'єкта підприємницької діяльності – платника ПДВ, то відповідно за такою операцією податкові зобов'язання з ПДВ ним не формуються, а право на податковий кредит у такого суб'єкта підприємницької діяльності – платника ПДВ за операцією з придбання зазначеного майна не виникає.

**Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР**

Міндоходів роз'яснило, що платники ПДВ, у яких протягом попереднього календарного року були відсутні неоподатковувані операції, а такі неоподатковувані операції почали здійснюватися у звітному періоді, а також новостворені платники ПДВ, проводять розподіл сум податкового кредиту в останній день звітного (податкового) періоду та здійснюють запис щодо коригування записів податкових накладних, відповідно до яких придбавались такі товари/послуги.

При цьому в графі 5 Реєстру до виду документа додається літера «Р» (наприклад, ПНПР - паперова податкова накладна, за якою проведено розподіл суми податкового кредиту, ПНЕР – електронна податкова накладна, за якою проведено розподіл суми податкового кредиту).

На суму коригування, яка відповідає частці використання таких товарів/послуг, необоротних активів в операціях, звільнених від оподаткування та тих, що не є об'єктом оподаткування, проводяться такі записи: із знаком «-» у графах 9, 10 та одночасно зі знаком «+» у графах 11, 12.

Податок на прибуток

**Лист Міндоходів від 24.04.2014 р.
№ 6599/6/99-99-19-03-02-15**

Міндоходів повідомило, що платники податку на прибуток можуть зарахувати переплату з податку на прибуток у рахунок сплати авансових платежів на підставі відповідної заяви довільної форми, оскільки фактично переплата буде враховуватися за кодом бюджетної класифікації з податку на прибуток, а не авансових внесків.

Крім того, податківці нагадали, що в заяві можна вказати напрям перерахування коштів:

- на поточний рахунок платника податку в установі банку;
- на погашення грошового зобов'язання (податкового боргу) з інших платежів;
- повернення готівкою за чеком у разі відсутності у платника податків рахунку в банку.

**Лист Міндоходів від 14.04.2014 р.
№ 6597/6/99-99-19-03-02-15**

Якщо підприємство отримує за зовнішньоекономічним договором від нерезидента послуги з інжинірингу, а обладнання згідно з контрактом не імпортується, то відповідно до пп. 139.1.14 ПКУ витрати, понесені (нараховані) у зв'язку з придбанням у нерезидента послуг з інжинірингу, не включаються до складу витрат підприємства.

Податківці зазначили, що вирішення цього питання можливе шляхом внесення змін до ПКУ.

**Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР**

До складу загальноновиробничих витрат, що враховуються при розрахунку об'єкта оподаткування, включаються витрати на охорону праці, техніку безпеки, понесені відповідно до законодавства.

У свою чергу, перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до витрат, не передбачає придбання платником податку побутових приладів (холодильника, мікрохвильової печі, телевізора тощо), призначених для користування працівниками, які полягають у трудових відносинах з платником.

Таким чином, витрати платника податку на придбання та ремонт побутової техніки, призначеної для користування працівниками, не враховуються у складі податкових витрат при обчисленні об'єкта оподаткування.

**Повідомлення ГУ Міндоходів
у Львівській області**

Витрати на перевезення працівників до місця роботи автотранспортом можуть включатися до складу витрат з податку на прибуток за умови, що необхідність таких перевезень передбачена колективним та трудовим договорами і є документи, що підтверджують зв'язок таких перевезень працівників з господарською діяльністю.

Отже, якщо перевезення працівників до місця роботи здійснюється службовим

автотранспортом платника податків, то підтверджуючими документами мають бути відповідний наказ керівництва підприємства, подорожні листи тощо.

Якщо ж перевезення працівників до місця роботи здійснюється сторонньою особою-перевізником на підставі договору про надання таких послуг, то підтверджуючими документами можуть бути договір та акт про надання послуг з перевезення.

Податок на доходи фізичних осіб

Прес-служба ДПІ Шевченківського району ГУ МДЗ у м. Києві від 28.04.2014 р.

ДПІ Шевченківського району ГУ МДЗ у м. Києві зазначило, що фізична особа, яка одержує дохід у вигляді електронних грошей, може за допомогою електронного гаманця користуватися ними, зокрема – виконувати безготівкові розрахунки. Фактично це гроші, які обертаються не у формі паперових грошей, а через впровадження до сфери розрахунків комп'ютерної технології та сучасної системи зв'язку.

Відповідно до пп. 168.1.3 ПКУ, якщо згідно з нормами розділу IV ПКУ окремі види оподаткованих доходів (прибутків) не підлягають оподаткуванню під час їх нарахування чи виплати, але не є звільненими від оподаткування, платник податку зобов'язаний самостійно включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу податку та подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи.

Виходячи з цього, ДПІ Шевченківського району ГУ МДЗ у м. Києві вважає, що якщо фізична особа отримує дохід у вигляді електронних грошей (WebMoney, UkrMoney, RBK Money, MoneyXy, «Яндекс. Деньги» та ін.), об'єкт оподаткування ПДФО у такої фізичної особи виникає у день зарахування коштів на електронний гаманець.

Запитання – відповідь Міндоходів, розміщене на ЗІР

Міндоходів повідомило, що при заповненні графи «Працювало за цивільно-правовими

договорами» податкового розрахунку за формою № 1-ДФ не вказується кількість приватних підприємців, які виконували роботи згідно з цивільно-правовими договорами та на користь яких виплачувались доходи.

Єдиний податок, спрощений та спеціальна система оподаткування

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

Міндоходів у даному Роз'ясненні повідомило, що обмеження готівкових розрахунків розповсюджуються як на ситуації внесення готівки громадянами до каси підприємств (підприємців), так і на випадки виплати підприємствами (підприємцями) готівки громадянам.

При цьому вищезазначені обмеження не стосуються:

- розрахунків підприємств (підприємців) з бюджетами та державними цільовими фондами;
- добровільні пожертвування та благодійну допомогу;
- використання засобів, виданих на відраджання.

Порушення таких обмежень мають наслідком накладення штрафу на фізичну особу-підприємця від 100 до 200 н.м.д.г. (1700–3400 грн). Якщо особа протягом року уже притягувалась до адміністративної відповідальності за таке ж порушення, розмір штрафу – від 500 до 1000 н.м.д.г. (8500 – 17 000 грн).

Наказ Міндоходів від 06.05.2014 р. № 276

Відповідно до п. 295.1 ПКУ платники єдиного податку 1-ї і 2-ї груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку 1-ї і 2-ї груп, що не здійснювали господарську діяльність на період мобілізації та не одержували дохід, контролюючі органи, керуючись ст. 101 ПКУ, матимуть підстави вважати податковий борг платника єдиного податку, що виник внаслідок непереборної сили (форс-мажорних обставин), безнадійним податковим боргом, що підлягатиме спи-

санню, але при цьому вказана категорія платників повинна буде надати підтверджуючий документ з військового комісаріату, у якому буде зазначено період перебування на зборах. При цьому контролюючі органи не застосовують до зазначеної категорії платників штрафні санкції та пеню з єдиного податку за період їх перебування на військовій службі.

***Лист Міндоходів від 04.04.2014 р.
№ 6259/5/99-99-17-02-02-16***

Міндоходів нагадало, що відповідно до п. 7 ст. 69 ПКУ визначено, що фізична особа-підприємець зобов'язана повідомляти про свій статус банки та інші фінансові установи, в яких такі особи відкривають рахунки.

Таким чином, клієнт – фізична особа у заяві про відкриття поточного рахунку повинна письмово підтвердити, що їй відомо, що даний рахунок забороняється використовувати для здійснення операцій, пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності.

Особливості функціонування рахунку повинні бути передбачені у договорі, який укладається між банком та його клієнтом.

Лист СДПІ з обслуговування великих платників податків у Дніпропетровську від 14.11.2013 р. № 14985/10/29-12

Податківці узагальнили, що відповідно до п. 1.3 Постанови Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» фізичні особи мають право відкривати рахунки для здійснення підприємницької, незалежної професійної діяльності та для власних потреб.

Відповідно до п. 7.8 Інструкції НБУ № 492 за поточними рахунками в національній валюті фізичних осіб-резидентів здійснюються всі види розрахунково-касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України, які не пов'язані із здійсненням підприємницької діяльності.

Враховуючи вищенаведене, на думку податківців, у зв'язку з існуванням прямої заборони на використання поточних рахунків фізичних осіб для проведення операцій, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності, банкам доцільно

виявляти клієнтів, які здійснюють вказані операції, та пропонувати їм відкривати рахунки для здійснення підприємницької діяльності.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

***Лист Міндоходів від 14.05.2014 р.
№ 3057/Б/99-99-17-02-02-14***

Міндоходів зазначило, що ФОП, яка застосовує спрощену систему оподаткування та одночасно займається незалежною професійною діяльністю, є платником ЄСВ як підприємець. Така особа не має обов'язку щодо обліку та сплати внеску із сум доходу, отриманого від її незалежної професійної діяльності.

Наказ Міндоходів від 06.05.2014 р. № 276

Міндоходів цим наказом затвердило Узагальнюючу консультацію, у якій зазначило, що від сплати ЄСВ звільнено фізичних осіб, призваних на військову службу, які отримують грошове забезпечення.

Крім того, приватні підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування та є платниками ЄСВ (при цьому в господарській діяльності не використовують працю найманих осіб), звільняються від сплати єдиного внеску (за себе) за умови, якщо вони:

- не здійснювали господарську діяльність;
- не отримували доходи;
- надали підтверджуючі документи з військомату про період перебування на військовій службі.

***Наказ Мінсоцполітики від 08.04.2014 р.
№ 203***

Середня вартість санаторно-курортної путівки для виплати грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування у 2014 році становитиме 360 грн., що на 20 грн більше, ніж у 2013 р.

***Закон України від 27.03.2014 р.
№ 1166-VII***

З 01.05.2014 р. для осіб, які виявили бажання брати участь в одному з видів

загальнообов'язкового державного соціального страхування, змінено розмір ЄСВ.

Зокрема зміни стосуються:

1) членів фермерського господарства, особистого селянського господарства, для яких змінено ставки:

– на соціальне страхування на випадок безробіття з 1,5 % на 0,5 %;

– на соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності з 1,9 % на 1,7 %;

– на соціальне страхування від нещасного випадку з 1,51 % на 1,61 %;

– на пенсійне страхування з 33,2 % на 34,3 %;

2) громадян України, які працюють за межами України, для яких змінено ставки:

– на соціальне страхування на випадок безробіття з 1,5 % на 0,5 %;

– на соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності з 1,9 % на 1,7 %;

3) осіб, які досягли 16-річного віку та не належать до платників ЄСВ, визначених пп. 2-14 ч. 1 ст. 4 Закону про ЄСВ, у тому числі іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають або працюють в Україні, громадян України, які працюють або постійно проживають за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, для яких змінено ставки:

– на пенсійне страхування з 33,2 % на 34,3 %.

Лист Державного центру зайнятості від 25.03.2014 р. № ДЦ-01-1816/0/6-14

Державний центр зайнятості нагадав, що на роботодавців із чисельністю працівників більше 20 покладений обов'язок забезпечити працевлаштування осіб, які мають додаткові гарантії з працевлаштування, у розмірі 5 % середньооблікової чисельності штатних працівників за попередній календарний рік.

Такий обов'язок виникає незалежно від наявної потреби в працівниках.

У разі невиконання протягом року квоти для працевлаштування осіб, які мають додат-

кові гарантії з працевлаштування, роботодавці платитимуть штраф за кожну необґрунтовану відмову таким особам у межах відповідної квоти.

Лист ФСС із ТВП від 13.03.2014 р. № 05-09/Н-3993-68

ФСС із ТВП рекомендував своїм територіальним органам при застосуванні фінансових санкцій за порушення строків перерахування сум оплати часткової вартості путівок і за несвоєчасне повернення страхових коштів брати до уваги наявність у страхувальників, які обслуговуються в органах Держказначейства, платіжних доручень або реєстрів платіжних доручень розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів з відміткою «Дата надходження».

Тобто страхувальник, який своєчасно подав платіжне доручення до

Держказначейства, не нестиме відповідальності у випадку затримки перерахування коштів Держказначейством.

Лист ФСС із ТВП від 06.09.2013 р. № 04-29-2393

Фахівці ФСС із ТВП повідомили, що дозвіл головного лікаря, який засвідчується його підписом та круглою печаткою лікувально-профілактичного закладу, на отримання лікарняного листка за місцем реєстрації згідно з відміткою в паспорті не потрібен.

Такий дозвіл потрібен, коли особа хоче отримати лікарняний не за місцем проживання чи роботи.

Ухвала АС Запорізької області від 25.02.2014 р. у справі № 22-ц/778/656/14

Апеляційний суд Запорізької області зазначив, що якщо працівник з якихось причин не скористався своїм правом на щорічну відпустку за декілька попередніх років, у тому числі й за 5 чи 10 років, то він має право їх використати. У разі ж звільнення такому працівнику має бути виплачена компенсація за всі невикористані дні щорічних відпусток, а також додаткової відпустки працівникам, які мають дітей.

**Державне регулювання
Перевірки. Контроль. Штрафи.
Податковий борг**

**Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР**

Якщо податковий агент отримав повідомлення контролюючого органу про наявність порушення застосування податкової соціальної пільги платником податку, який припинив трудові відносини з працедавцем, то сума такої недоплати і штрафу стягується контролюючим органом, і для цього:

– проводиться аналіз податкового розрахунку за ф. 1-ДФ. У графі 8 «Ознака податкової соціальної пільги» визначено яка саме пільга застосовувалась до платника податку;

– платник податку запрошується для подачі декларації про доходи та майновий стан (пп. 168.1.3 п. 168.1 ст. 168 ПКУ). Річна декларація про майновий стан і доходи подається таким платником згідно п. 179.1 ст. 179 ПКУ. Сума недоплати податку на доходи фізичних осіб вписується платником до розділу II рядка 01.01 декларації.

При цьому сума доходу, отриманого платником від працедавця, записується за мінусом суми недоплати.

**Прес-служба ГУ Міндоходів
у Волинській області**

Головне управління Міндоходів у Волинській області повідомляє, що відповідно до п. 119.2 ПКУ незалежно від кількості виявлених порушень при заповненні форми № 1-ДФ, а також незалежно від кількості форм № 1-ДФ, у яких такі порушення будуть виявлені, за наслідками однієї перевірки застосовується один штраф у розмірі 510 грн. Розмір штрафу застосовується один раз за всі порушення у заповнених звітах за формою № 1-ДФ, виявлені протягом однієї податкової перевірки. Проте вчинення таких дій повторно протягом року тягне за собою накладення штрафу в розмірі 1020 грн.

**Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР**

Міндоходів вказує, що у випадку, якщо платник податків вважає, що контролюю-

чий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання чи прийняв будь-яке інше рішення, яке суперечить законодавству чи виходить за межі повноважень контролюючого органу, то платник податків має право звернутися до контролюючого органу зі скаргою про перегляд такого рішення. При цьому оскільки законодавством не визначені обмеження щодо кількості оскаржуваних рішень, платник податків має право оскаржувати декілька рішень в одній скарзі.

Роз'яснення Міндоходів у системі «ЗІР»

Міндоходів роз'яснює, що відповідно до п. 44.1 ст. 44 ПКУ платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Відповідно до п.п. 20.1.6 п. 20.1 ст. 20 ПКУ контролюючі органи мають право: запитувати та вивчати під час проведення перевірок первинні документи, що використовуються в бухгалтерському обліку, реєстри, фінансову, статистичну та іншу звітність, пов'язану з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів, виконанням вимог законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи.

Отже, контролюючий орган має право вимагати від платника податків первинні документи, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку, інші реєстри, фінансову, статистичну звітність, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів, з урахуванням строків їх зберігання, у т. ч. за період, який вже було перевірено контролюючими органами.

**Роз'яснення ГУ Міндоходів
у Рівненській області від 19.05.2014 р.**

ГУ Міндоходів у Рівненській області вказує, що у випадку неправильного заповнення платником податків реквізитів платіжних документів чи спрямування коштів за неправильним

кодом бюджетної класифікації кошти не надійдуть до відповідного рахунку бюджетної класифікації, а отже не буде погашена сума грошового зобов'язання платника податків, що відповідно до ст. 126 ПКУ тягне за собою штрафи:

– при затримці до 30 календарних днів включно, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання, – у розмірі 10 % погашеної суми податкового боргу;

– при затримці більше 30 календарних днів, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання, – у розмірі 20 % погашеної суми податкового боргу.

На суму податкового боргу нараховується пеня з розрахунку 120 % річних облікової ставки НБУ.

Крім того, відповідно до ст. 163-2 КУпАП, неподання або несвоєчасне подання посадовими особами підприємств, установ та організацій платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів), тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб у розмірі від 5 до 10 нмдг. При повторному порушенні штрафи становлять від 10 до 15 нмдг.

Роз'яснення Міндоходів від 16.05.2014 р.

Міндоходів пояснює, що у випадку, якщо платник податків виявив заниження податкового зобов'язання за минулі періоди і подає уточнюючий розрахунок з позитивним значенням (або уточнює у складі звітної, нової декларації), він повинен нарахувати та сплатити до бюджету:

– суму заниженого податкового зобов'язання;

– суму штрафу у розмірі 3 % від суми недоплати або у розмірі 5 % від суми недоплати, якщо помилка виправляється у складі декларації;

– пеню, навіть якщо у платника податку з відповідного платежу є переплата.

Пеня нараховується на суму заниженого податкового зобов'язання із розрахунку 120 % річних облікової ставки НБУ, яка діяла на день заниження.

При цьому якщо платник подає уточнюючий розрахунок як окремий документ, то зазначені нарахування треба сплатити до подання такого уточнюючого розрахунку.

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

Міндоходів вказує, що на підставі Указу Президента України від 17.03.2014 р. № 303/2014 «Про часткову мобілізацію» контролюючі органи матимуть підстави вважати податковий борг платника єдиного податку I та II груп, що виник внаслідок непереборної сили (форс-мажорних обставин), безнадійним податковим боргом, що підлягатиме списанню, за умов:

– якщо платники єдиного податку не здійснювали господарську діяльність на період мобілізації та не одержували дохід;

– надання підтверджуючого документа з військового комісаріату, у якому буде зазначено період перебування на зборах.

За таких же умов фізичні особи, призвані на військову службу, які отримують грошове забезпечення, зокрема і фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування та є платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і не використовують у господарській діяльності працю найманих осіб, звільняються від сплати єдиного внеску (за себе).

Ухвала Житомирського апеляційного адмінсуду від 07.04.2014 р. у справі № 806/8278/13-а

Судом зазначено, що у випадку призначення позапланової неவிізної перевірки обов'язок щодо визначення можливості її проведення або не проведення покладено на сам контролюючий орган, який повинен приступити до такої перевірки лише після дотримання норм ПКУ про повідомлення платника про її призначення та проведення.

На думку суду, платник податків, який вважає порушеним порядок та підстави призначення перевірки, має захищати свої права шляхом подання позовної заяви до суду незалежно від того, проведено перевірку чи ні.

Суд також звертає увагу на те, що хоча законодавчо не визначено, за який час суб'єкт господарювання повинен бути повідомлений про початок проведення позапланової неவிізної перевірки, зміст положень ст. 79 ПКУ спрямований не на дотримання певної формальності, а на дотримання права суб'єкта господарю-

вання на прийняття участі у проведенні перевірки або щонайменше права подавати пояснення чи документи з приводу її проведення, та виходячи з цього, час, який повинен пройти з дня видання наказу про проведення перевірки до дати її початку, повинен бути не меншим, ніж час, необхідний для доставки рекомендованого листа з повідомленням.

***Лист Міндоходів від 07.04.2014 р.
№ 8078/7/99-99-17-03-01-17***

У листі Міндоходів зазначається, що у разі виявлення у платника податків на загальній системі сум ЄСВ менше розміру мінімального страхового внеску, відображеного у річному звіті про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску, контролюючим органом надсилається повідомлення-розрахунок, в якому вказуються суми доплати за результатами діяльності за календарний рік.

До того ж такі платники протягом одного календарного місяця після здійснення доплати за повідомленням-розрахунком формують та подають контролюючим органам звіт за таблицею 2 додатку 6 Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого наказом Міндоходів від 09.09.2013 р. № 454.

***Лист Міндоходів від 04.04.2014 р.
№ 6237/5/99-99-19-03-02-16***

Міндоходів нагадує, що відповідно до п. 127.1 ст. 127 ПКУ ненарахування, неутримання та/або несплата (неперерахування) ПДФО податковим агентом до чи під час виплати доходу платникам податку тягне за собою накладення штрафу на податкового агента у розмірі 25 % суми податку, що підлягає нарахуванню та/або сплаті до бюджету.

За повторне протягом 1095 днів порушення штраф сягатиме 50 % суми податку, а за третє та більше порушення протягом цього строку – 75 % суми податку.

Проте зазначені штрафи не застосовуються, якщо порушення самостійно виявлене податко-

вим агентом при проведенні перерахунку цього податку та виправляється в наступних податкових періодах впродовж податкового (звітного) року.

***Лист Міндоходів від 08.10.2013 р.
№ 12715/6/99-99-22-02-05-15***

Міндоходів зазначає, що тривалість документальних планових перевірок не повинна перевищувати 30 робочих днів для великих платників податків, 10 робочих днів щодо суб'єктів малого підприємництва, 20 робочих днів щодо інших платників податків.

Продовження строків проведення цих перевірок можливе за рішенням керівника контролюючого органу не більш як:

- на 15 робочих днів для великих платників податків;
- не більш як на 5 робочих днів щодо суб'єктів малого підприємництва;
- не більш як на 10 робочих днів для інших платників податків.

Разом з тим нормами ПКУ не передбачено переривання перебігу строку проведення перевірки.

Державні закупівлі

***Лист Мінекономрозвитку
від 07.05.2014 р.***

При складанні Замовниками документів (заповненні інформації, яка підлягає оприлюдненню) щодо процедур державних закупівель слід використовувати наказ Мінекономіки від 26.07.2010 р. № 922 «Про затвердження форм документів у сфері державних закупівель» до прийняття Мінекономрозвитку нових н.п.а. з цього питання. Інформація, що підлягає оприлюдненню, безоплатно подається на веб-портал в електронному вигляді через автоматизоване робоче місце замовника (яке доступно після реєстрації на веб-порталі).

Закон України від 10.04.2014 р. № 1197-VII

Принципових змін процедура державних закупівель не зазнала.

Змінено визначення категорії «замовник» шляхом встановлення нових критеріїв для

віднесення до цієї категорії ПУО. Скасовано процедуру електронного реверсивного аукціону, а закупівля в одного учасника отримала назву «переговорна процедура закупівлі».

З кваліфікаційного критерію щодо наявності виробничих потужностей прибрати дискримінуючу ознаку щодо обов'язкового розміщення цих потужностей на території України.

Поширено дію процедури державних закупівель на випадки, коли підприємства здійснюють закупівлі за власні кошти.

Скасоване обов'язкове оприлюднення інформації про закупівлі в друкованому виданні.

Ліквідація та банкрутство

Постанова ВГСУ від 13.05.2014 р. № 913/1839/13

ВГСУ вказав, що окрім самого клопотання комітету кредиторів боржника про введення ліквідаційної процедури, судам слід глибше вивчати економічну ситуацію такого боржника, а саме можливості погашення дебіторської заборгованості такого боржника, що може стати підставою його фінансового оздоровлення та уникнення переходу до ліквідаційної процедури.

Постанова ВГСУ від 29.04.2014 р. № 18/117

ВГСУ відмовив ФСС із ТВП у визнанні кредитором боржника в частині нарахованих штрафних санкцій на основну суму заборгованості останнього зі сплати страхових внесків у зв'язку з тим, що на нарахування цих санкцій поширюється мораторій на задоволення вимог кредиторів передбачений Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Постанова ВГСУ від 29.04.2014 р. № 905/242/13-г

ВГСУ, визнавши право працівника на включення до 1-ї черги реєстру вимог кредиторів боржника, присудженого першому середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, зазначив, що середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні,

індекс інфляції, нарахований на несплачену суму заробітної плати, відноситься до фонду додаткової заробітної плати. Відповідно середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні нарівні з основною заборгованістю із заробітної плати повинен включатися до 1-ї черги реєстру вимог кредиторів.

Додатково ВГСУ звернув увагу на включення до реєстру вимог кредиторів боржника моральної шкоди завданої працівникові з вини боржника. Так, моральна шкода не входить до структури заробітної плати, не є винагородою за трудовим договором, додатковою заробітною платою, заохочувальною або компенсаційною виплатою, а тому вимоги кредитора зі сплати моральної шкоди підлягають задоволенню у 6-ту чергу відповідно до ст. 45 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Постанова ВГСУ від 29.04.2014 р. № Б-39/64-09

ВГСУ відмовив кредиторів у розірванні «першої» мирової угоди щодо нього та поновлення провадження у справі про банкрутство на підставі наступного.

Після укладення мирової угоди та припинення провадження справи про банкрутство стосовно боржника було порушено нове провадження у справі про банкрутство, у процедурі якого була укладена «друга» мирова угода, куди увійшли вимоги кредитора за попередньо укладеною мировою угодою.

Таким чином, ВГСУ констатував, що з моменту укладання мирової угоди у справі про банкрутство припиняється первісне зобов'язання боржника, вимоги погашаються згідно з умовами мирової угоди у розмірі, який визначений цією угодою. У разі невиконання мирової угоди кредитори можуть пред'явити свої вимоги до боржника в обсягах, передбачених мировою угодою. У разі порушення провадження у справі про банкрутство цього ж боржника розмір вимог кредиторів визначається умовами затвердженої господарським судом мирової угоди.

Облік та звітність

Роз'яснення Міндоходів від 20.05.2014 р.

Коригування обсягів придбання та податкового кредиту, який було включено в рядок 10.1, у декларації з ПДВ відображається в графі 16.1.

У складі декларації подаються додатки (у разі заповнення даних у відповідних рядках декларації) та копії записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних, зокрема, розрахунок коригування сум податку на додану вартість (додаток Д1).

У розділі II таблиці 2 додатка Д1 у колонці 11 відображається сума ПДВ з колонки 10, яка була включена до податкового кредиту (до рядка 10.1 декларації) на підставі податкової накладної, до якої складено розрахунок коригування.

Лист Міндоходів від 04.04.2014 р. № 6237/5/99-99- 19-03-02-16

Строк дії права користування нематеріальним активом визначається відповідно до правовстановлюючого документа, при цьому слід враховувати мінімально допустимі строки дії права користування, визначені для нематеріальних активів груп 4 і 5. Якщо в правовстановлюючих документах такий строк не встановлено, то платник податку визначає його самостійно. Важливо відзначити, що в даному випадку строк не може становити менше 2 і більше 10 років безперервної експлуатації.

З урахуванням зазначеного, якщо строк дії права користування нематеріальними активами в правовстановлюючих документах не передбачений, а визначений платником самостійно, то встановлення строку корисного використання, який не повинен бути менше двох і більше десяти років безперервної експлуатації, з урахуванням дати введення в експлуатацію, стосується тих нематеріальних активів, які введені в експлуатацію починаючи з 01.01.2014 р.

Лист Мінфіну від 28.03.2014 р. № 31-08410-07- 21/6647

Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, що мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з

цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Аналітичний облік основних засобів у розрізі груп здійснюється з використанням Державного класифікатора України ДК 013-97 «Класифікація основних фондів».

При визначенні групи, до якої належить об'єкт основних засобів, здійснюється його класифікація за класами або типами основних засобів, наведеним у зазначеному Державному класифікаторі, з урахуванням функціонального призначення, технічних характеристик, умов використання при виконанні певної роботи об'єктів основних засобів тощо.

Галузі і сфери діяльності

ІТ та телекомунікації

Указ Президента України від 01.05.2014 р. № 449/2014

Цим Указом введено в дію рішення РНБО України від 28.04.2014 р. «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України».

Зазначене рішення було прийнято з огляду на необхідність вдосконалення нормативно-правового забезпечення, запобігання й нейтралізації потенційних і реальних загроз національній безпеці в інформаційній сфері.

Зокрема, РНБО доручила КМУ в місячний строк розробити і внести на розгляд ВРУ законопроекти про внесення змін до деяких законів України щодо протидії інформаційній агресії іноземних держав, де передбачити, у тому числі, визначення механізму протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, включаючи заборону ретрансляції телевізійних каналів, а також запровадження для іноземних засобів масової інформації системи інформування та захисту журналістів, які працюють у місцях збройних конфліктів, при скоєнні терористичних актів, ліквідації небезпечних злочинних груп.

Наказ Держспецзв'язку від 17.03.2014 р. № 115

Цим Наказом затверджено Положення, що встановлює порядок визначення переліку

технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування України.

Формування зазначеного Переліку передбачено з метою забезпечення обліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування України, та доступу до інформації, що міститься в Переліку.

Технічні засоби, не внесені до Переліку, можуть використовуватися лише після отримання відповідного погодження Адміністрації Держспецзв'язку України.

Положення набрало чинності 30.04.2014 р.

Транспортні та експедиторські послуги

Запитання – відповідь Міндоходів, розміщене на ЗІР

Міндоходів роз'яснило, що законодавство України з питань державної митної справи не забороняє перевізникам та суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності довантажувати транспортний засіб з товаром, що переміщується в режимі транзиту, іншими товарами, у тому числі й задекларованими у режимі експорту, за умови забезпечення ідентифікації товарів та дотримання інших вимог, встановлених Митним кодексом України.

Роз'яснення Укртрансінспекції від 07.05.2014 р.

Міжнародні автомобільні перевізники за бажанням можуть вести реєстр повернутих дозволів на виконання міжнародних перевезень. Як повідомляє Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті, це дасть змогу забезпечити належне ведення обліку використаних дозволів на виконання міжнародних перевезень та для підтвердження інформації щодо повернення їх у встановленні строки.

Відтак при поверненні використаних дозволів в пунктах видачі дозволів, після занесення відповідної інформації до електронної інформаційної системи автоматизоване робоче місце «Централізований облік дозволів», за бажанням водія або представника автомобільного перевізника, інспектор пункту видачі дозволів пови-

нен проставити відбиток особистого номерного штампу у відповідних реєстрах повернутих дозволів, що будуть ними надаватися.

Повідомлення Укртрансінспекції від 06.05.2014 р.

Укртрансінспекція повідомила, що видача ліцензії на провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу автомобільним транспортом по території України видаватиметься шляхом застосування засобів поштового зв'язку УДППЗ «Укрпошта».

Лист МВС від 24.02.2014 р. № 4/3-2903

МВС у цьому листі зазначило, що працівники ДАІ мають законодавчо закріплене право перевіряти у водіїв транспортних засобів товарно-транспортні документи на вантаж, що перевозиться.

Разом з тим, за відсутність у водія автомобільного транспортного засобу товарно-транспортних документів на вантаж складання працівниками ДАІ протоколів про адміністративне правопорушення не передбачено.

Фінансові послуги

Електронне повідомлення НБУ від 27.05.2014 р. № 18-311/26311

Відокремлені підрозділи банків, розташовані в АРК, до їх закриття можуть здійснювати інші операції, які не є банківською діяльністю і не свідчать про продовження банківської діяльності на тимчасово окупованій території. Відокремлені підрозділи банків можуть приймати кошти від фізосіб-позичальників для виконання ними своїх зобов'язань перед банками, якщо такі операції є закінченням технологічного циклу конкретних кредитних операцій, виплачувати кошти за вкладами, у тому числі у разі дострокового їх повернення на вимогу вкладників.

Корвідносини з іноземними банками, що здійснюють діяльність на території АРК як юрособи або через відокремлені підрозділи, повинні бути припинені з дня набрання чинності Постанови № 260 (тобто з 06.05.2014 р.).

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

Сума боргу, анульована (прощена) кредитором, вважається доходом, отриманим платником податку як додаткове благо. Інформація про такі суми акумулюється у звіті за ф. 1-ДФ, який подають до органів Міндоходів кредитори. Боржник самостійно сплачує податок з таких доходів та відображає їх у річній декларації.

Якщо кредитор простив борг, необхідно подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи та сплатити податок на доходи фізосіб до бюджету за ставками 15 % або 17 % – залежно від суми отриманих у звітному періоді доходів.

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

Обмеження готівкових розрахунків поширюються як на ситуації внесення готівки громадянами в касу підприємств (підприємців), так і на випадки виплати підприємствами (підприємцями) готівкових коштів громадянам.

Обмеження не поширюються на:

- розрахунки підприємств (підприємців) з бюджетами та державними цільовими фондами;
- добровільні пожертвування та благодійну допомогу;
- використання коштів, виданих на відрядження.

Порушення обмежень мають наслідком накладення штрафу на фізособу – підприємця від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів (1700 – 3400 грн.). Якщо особа протягом року вже притягалася до адміністративної відповідальності за таке ж порушення, розмір штрафу – від 500 до 1000 неоподатковуваних мінімумів (8500–17 000 грн).

Готельний бізнес**Наказ Мінінфраструктури
від 14.02.2014 р. № 95**

Відповідно до Наказу у формі свідоцтва про встановлення категорії готелю, окрім заміни назви органу, що видає такі свідоцтва, слова «найменування юридичної особи» замінено словами «найменування суб'єкта господарювання». Отже, зроблено перший крок на шляху

легалізації категоризації готелів, що належать фізичним особам.

**Об'єкти правовідносин
Земля****Інформаційний лист ВГСУ
від 20.05.2014 р. № 01-06/646/2014**

Цим Листом ВГСУ доповнив свій інформаційний лист від 15.03.2011 р. № 01-06/249 «Про постанови ВСУ, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів», довівши до відома судів правові позиції ВСУ.

У сфері земельних правовідносин нова правова позиція ВСУ така: нормативна грошова оцінка земель є основою для визначення розміру орендної плати, а зміна нормативної грошової оцінки земельної ділянки є підставою для перегляду розміру орендної плати, встановленої умовами договору.

Роз'яснення Міндоходів від 16.05.2014 р.

Міндоходів нагадало, що фізична особа, яка має у власності декілька земельних ділянок одного виду використання та право на застосування пільги щодо сплати земельного податку, може самостійно обрати земельну ділянку, на яку буде отримано пільгу.

Звільнення від сплати земельного податку поширюється на одну земельну ділянку за кожним видом використання.

При цьому фізична особа, яка належить до категорії осіб, які мають право на пільги щодо сплати земельного податку, отримує таке право лише після оформлення права власності на земельну ділянку та внесення відповідних даних до державного земельного кадастру.

**Повідомлення Прес-служби
ГУ Міндоходів у Луганській області
від 06.05.2014 р.**

У повідомленні зазначається, що наразі для всіх категорій земель, у тому числі для земель сільськогосподарського призначення, розмір орендної плати встановлюється в договорі оренди, але річна сума платежу не може бути меншою 3 % нормативної грошової оцінки земельної ділянки.

Не пізніше 20.05.2014 р. платники плати за землю повинні подати уточнюючі податкові декларації, у яких відобразити до внесення змін у договори оренди зобов'язання з врахуванням нового визначення мінімального розміру орендної плати за землю.

Нагадаємо, що така позиція податківців, на нашу думку, не ґрунтується на нормах чинного законодавства України та не підтримується існуючою наразі судовою практикою.

***Лист Департаменту земресурсів КМДА
від 05.05.2014 р. № 05703-4259***

Департамент земресурсів КМДА в Листі роз'яснив деякі питання застосування рішення Київміськради від 28.02.2013 р. № 63/9120.

Зокрема, у Листі зазначено, що поділ чи об'єднання земельних ділянок комунальної власності територіальної громади м. Києва, а відповідно і розроблення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок, не може бути здійснено без відповідного дозволу Київської міської ради.

Крім того, у Листі наголошується на тому, що Київміськрада у вказаному рішенні передбачила необхідність подання витягу з міського земельного кадастру при організації землеустрою та з метою недопущення надання дозволів на розроблення документації із землеустрою без наявності згоди землекористувача на припинення права користування землею, а також багаторазової безоплатної передачі одному і тому ж громадянину земельних ділянок з одним і тим же цільовим призначенням.

***Наказ Держземагентства
від 10.04.2014 р. № 129***

Наказом визначені деякі питання реєстрації документів в автоматизованій системі діловодства Держземагентства.

Зокрема, передбачено, що реєстрація усіх видів документів Держземагентства має проводитися в системі електронного документообігу «ДОК ПРОФТМСтеп 2.0» з обов'язковим нанесенням штрих-коду, який містить реєстраційний індекс і дату документа та розташовується на кожній сторінці документа в спеціально відведеному місці.

Документи, що створені після дати видання аналізованого Наказу та які не зареєстровані у вказаній системі й не мають штрих-коду, вважаються недійсними.

Паперові примірники документів, адресовані центральному апарату Держземагентства, головним управлінням Держземагентства в областях, м. Київ та м. Севастополь (крім документів постійного та тривалого строку зберігання) та передані системою як електронний документ, поштою не надсилаються.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

Міндоходів зазначає, що якщо орендар продовжує користуватися земельною ділянкою після закінчення строку дії договору оренди та не отримав письмового заперечення від орендодавця щодо використання земельної ділянки, то до поновлення дії договору оренди такий орендар буде сплачувати орендну плату відповідно до умов попереднього договору оренди землі. При цьому річна сума платежу не може бути меншою ніж 3 % нормативної грошової оцінки земельної ділянки.

***Лист Держреєстру від 15.10.2013 р.
№ 491/21-13-05***

Державна реєстраційна служба України повідомила, що речове право, що виникає на підставі договору, яким продовжено строк дії орендних відносин, підлягає державній реєстрації.

При цьому речові права на нерухоме майно, зокрема право оренди, є похідними і реєструються після державної реєстрації права власності на таке майно, крім випадків проведення державної реєстрації речових прав, відмінних від права власності, на земельні ділянки державної або комунальної власності.

***Запитання – відповідь Міндоходів,
розміщене на ЗІР***

Міндоходів роз'яснило, що нові ставки земельного податку, встановлені Законом України від 27.03.2014 р. № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», за земельні ділянки, розташовані

в межах населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено, будуть застосовуватись при обчисленні земельного податку з 01.01.2015 р. за умови офіційного оприлюднення до 15.07.2014 р. відповідних рішень рад щодо затвердження ставок податку за земельні ділянки.

Об'єкти правовідносин **Нерухомість**

Роз'яснення Міндоходів від 15.05.2014 р.

Згідно з нормами Податкового кодексу України, якщо об'єкт житлової нерухомості перебуває в спільній сумісній власності кількох осіб, але не поділений у натурі, платником податку є одна з таких осіб-власників, визначена за їхньою згодою, якщо інше не встановлено судом.

Така згода надається добровільно, має бути оформлена в письмовій формі і подана до контролюючого органу за місцем податкової адреси (місцем реєстрації). Вказана згода надається під час проведення звірки з платниками податків кількості об'єктів житлової нерухомості та розмірів житлової площі таких об'єктів або у будь-який інший час, що передує нарахуванню податку, тобто не пізніше 1 липня, що настає за базовим податковим періодом.

Таким чином, співвласники житлової нерухомості, яка перебуває в їхній спільній сумісній власності, але не поділена в натурі, можуть повідомити орган доходів і зборів про визначеного за їхньою згодою платника податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, звернувшись із письмовою заявою за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) власника житлової нерухомості.

Роз'яснення Міндоходів від 14.05.2014 р.

У зв'язку зі змінами, внесеними Законом України від 27.03.2014 р. № 1166-VII до ст. 265 Податкового кодексу України, ставки податку на нерухоме майно для юридичних осіб встановлено в таких розмірах:

– 1 % – для квартир, загальна площа яких не перевищує 240 кв. м, та житлових будинків, загальна площа яких не перевищує 500 кв. м;

– 2,7 % – для квартир, загальна площа яких перевищує 240 кв. м, та житлових будинків, загальна площа яких перевищує 500 кв. м.

Юридичні особи – платники податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, повинні подати до контролюючого органу уточнюючу декларацію з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, на 2014 р. з уточненими даними площі та сумою нарахованого податку на II, III та IV квартали 2014 р.

Наказ Мінюсту від 12.05.2014 р. № 748/5

У випадку заповнення заяв (запитів) у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, для отримання заявником смс-повідомлення/електронного листа про прийняте рішення за результатом розгляду заяви (запиту) у полі заяви (запиту) «Телефон заявника/електронна пошта» вказується номер мобільного телефону/адреса електронної пошти.

Наказ Міндоходів від 25.04.2014 р. № 263

Платники податку-юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 01 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем знаходження об'єкта оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально. Щодо новоствореного (нововведеного) об'єкта житлової нерухомості декларація подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт (пп. 265.7.5 п. 265.7 ст. 265 ПКУ).

До затвердження нових форм звітності з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, платникам податків-юридичним особам у колонці 3 «Житлова площа об'єкта житлової нерухомості» форми декларації, затвердженої Наказом, та колонці 7 «Житлова площа відповідно до документів, що підтверджують право власності (усього)», колонці 9 «Розмір частки/поділу житлової площі, яка знаходиться у спільній частковій, спільній сумісній власності» додатка до такої декларації пропонується вказувати (зазначати) загальну площу об'єкта житлової нерухомості, у т. ч. його частки.

У 2014 р. фізичним особам податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, нараховується за перший базовий податковий (звітний) період – 2013 р. і базою оподаткування буде житлова площа об'єктів житлової нерухомості, у т. ч. їх часток, оскільки згідно зі ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Обчислення сум податку для фізичних осіб за звітний 2014 р. відбудеться у 2015 р. до 01 липня, а податок буде розрахований з житлової площі об'єкта житлової нерухомості, у т. ч. його частки, за період з 01.01.2014 по 31.03.2014 (включно), та із загальної площі об'єкта житлової нерухомості, у т. ч. його частки, з 01.04.2014 по 31.12.2014 (включно).

Закон України від 16.04.2014 р. № 1219

Законом розширено права нотаріусів у сфері державної реєстрації прав.

Нотаріус під час вчинення нотаріальних дій з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва має доступ та користується Державним реєстром речових прав на нерухоме майно, здійснює пошук у ньому відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно, об'єкт незавершеного будівництва, обтяження таких прав та за його результатами формує витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, який залишається у справі державної нотаріальної контори чи приватного нотаріуса.

Закон України від 15.04.2014 р. № 1212

Для здійснення державної реєстрації прав власності, з подальшою видачею відповідного свідоцтва про право власності, на об'єкти (індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них), що розташовані на територіях сільських рад та які закінчені будівництвом до 05.08.1992 р., проведення технічної інвентаризації не потребується. Документом, що замінює технічний паспорт у разі його відсутності, є виписка з погосподарської книги, яка надається виконав-

чим органом сільської ради (у разі, якщо такий орган не створений, – сільським головою) або відповідною архівною установою.

Для здійснення державної реєстрації прав власності на зазначені об'єкти нерухомості документами, що посвідчують речові права на земельні ділянки під такими об'єктами, можуть також вважатися рішення відповідної сільської ради про передачу (надання) земельної ділянки в користування або власність.

Закон України від 15.04.2014 р. № 1207

На тимчасово окупованій території (територія АРК та міста Севастополя) право власності охороняється згідно із законодавством України.

За фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України.

Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території.

На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог цього Закону, інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

Праця

Лист Мінфіну від 05.05.2014 р. № 31-07240-09-27/10518

Керівник державної установи може в межах затвердженого фонду оплати праці компенсувати працівнику, що виконує обов'язки тимчасово відсутнього працівника, додаткове навантаження шляхом встановлення йому надбавки за високі досягнення в праці, а також шляхом збільшення розмірів його преміювання.

ЗКОНОТВОРЧИСТЬ

П. Косицын

Чем грозит закон «Об электронной коммерции» интернет-магазинам и их покупателям?

Украинские власти не раз пытались взяться за регулирование рынка электронной коммерции. Например, еще в 2011 г. появилась инициатива, согласно которой интернет-магазины обязаны иметь собственный офис и склад. Повторно эту идею правительство начало культивировать в 2013 г., но ее «спустили на тормоза». В итоге, до IT-индустрии первым добрался парламент, который 3 июня нынешнего года принял в первом чтении закон «Об электронной коммерции», зарегистрированный под № 2306а. Поддержанный 244 голосами документ на 25 страницах и авторским составом в количестве девяти человек несет немало новаций. В частности, закон впервые вводит использование многих терминов. Таких как «электронная коммерция», «электронное уведомление», «интернет-магазин» и «электронная подпись», которые раньше законодательно закреплены не были.

«Но основной момент, это внедрение понятия “электронная сделка”, которая приравнена к письменному соглашению. Такой электронный договор может быть заключен путем регистрации на сайте и идентификации пользователя через смс или email, а также путем простого обмена электронными почтовыми сообщениями», – объясняет юрист и координатор ИТ-практики юридической фирмы «Саенко Харенко» Н. Полатайко.

Проще говоря, закон предоставляет правовой статус электронным документам с аналогом цифровой подписи и делает легитимным использование одноразовых идентификаторов (смс-кодов и т. д.) для подтверждения сделки. Это даст покупателям новый инструментарий для отстаивания своих прав в случае споров с недобросовестными продавцами.

Еще одно новшество – доступ к информации о покупателях. «Сам факт регистрации покупателя в информационной системе интернет-

магазина будет означать согласие на использование и обработку персональных данных», – разъясняет операционный директор компании Tormall Е. Ганжа.

Насколько это позитивно – сказать сложно. С одной стороны, потенциальный клиент будет тратить меньше времени на регистрацию, введение различной информации, с другой – в условиях низкой защищенности персональных данных, такая либерализация не совсем целесообразна. Это же касается нормы, которая позволяет отправлять рекламные сообщения пользователю без его согласия (при условии возможности отписаться от рассылок). «Это расширяет возможности бизнеса рассказать онлайн-аудитории о себе, но может увеличить количество спама», – считает Е. Ганжа.

В то же время данный законопроект оставляет открытым вопрос ответственности интернет-торговцев. «Так, обязательства раскрывать на сайте информацию о продавце были и раньше установлены законом “О защите прав потребителей” под угрозой немалого штрафа, но это требование многими успешно игнорируется», – приводит пример Н. Полатайко.

Кроме того, далеко не все представители IT-рынка видят в смысле в таком детальном понятийном аппарате, которым наполнен законопроект.

«Все эти термины обречены на быстрое устаревание. Законы меняются медленнее, чем мир идет вперед, а эти понятия пытаются описать явления в самом авангарде. Мне это кажется подозрительным, ведь в прошлом такие формулировки приводили к тому, что госорганы могли трактовать их по своему, а физлица, по-своему. И все сводилось к тому, работает ли в нашей стране суд и презумпция невиновности или нет», – рассуждает создатель онлайн-сервиса Zakaz.ua Е. Анчишкин.

Тем не менее, авторы документа уверяют, что они уже получили значительное количество предложений по доработке текста законопроекта, и ко второму чтению он в любом случае будет дорабатываться с учетом пожеланий профильных ассоциаций и государственных структур. «В частности, по результатам рассмотрения полученных предложений планируется более четко определить сферу действия закона, уточнить перечень сделок, в которых этот закон не будет применяться. Проект закона планируется дополнить положением, определяющим момент исполнения обязанности продавца (поставщика) по электронной сделке. Также из статьи 3 запланировано исключить термины «электронный банкинг», «электронное движение капитала», а также «организатор электронной торговли» в связи с отсутствием норм, непосредственно использующих эти категории», – рассказала «Минфину» депутат О. Белькова, которая участвовала в доработке законопроекта.

Также законодатели намерены доработать понятие «интернет-магазин» в части его четкого определения с правовой точки зрения. «Главной

целью было повысить доверие граждан к сделкам, заключенным в электронной форме, а также закрепить понимание того, что электронная форма ничем не отличается от письменной. Кроме того, принятие данного закона ожидают инвесторы, поскольку сейчас инвестирование в IT-индустрию является рискованным в связи с недостаточным законодательным регулированием», – резюмирует О. Белькова.

Основные новации закона «Об электронной коммерции»:

1. Расширение понятийного аппарата и законодательное закрепление целого перечня терминов, связанных с интернет-бизнесом.

2. Приравнение «электронных сделок» к стандартным договорам купли-продажи.

3. Использование одноразовых идентификаторов (смс-кодов, email-сообщений) для подтверждения сделок.

4. Легитимизация рекламных рассылок без согласия пользователей.

5. Упрощение доступа к персональным данным покупателей и клиентов интернет-магазинов (<http://minfin.com.ua/2014/06/10/323129>).

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Росія та міжнародна спільнота

Якщо Захід зніме санкції з Ірану, країна зможе видобувати 4 млн барелів нафти на день, заявив міністр нафти Ірану Б. Заїган. Експерти не виключають, що у Європі і США можуть зняти заборону на продаж іранської нафти і повторити сценарій розвалу СРСР, тим більше, що Іран оголосив про припинення своїх ядерних програм.

Схоже, що в цьому і полягає план Обама зі знищення Путіна. Не відмовитися від російських енергоносіїв, що може дуже серйозно вдарити по економіці європейських країн, а пустити Іран зі своєю нафтою на світовий ринок, що в кінцевому підсумку призведе до обвалу цін.

Путін все це розумів ще в січні цього року, коли, мабуть, план анексії Криму і дес-

табілізації ситуації в Україні вже було остаточно розроблено. Тому він вирішив грати на випередження, пропонуючи Ірану угоду на 20 млрд дол. Ішлося про постачання 500 тис. барелів (близько 68,5 тис. т) на добу, причому оплачувати цю нафту Росія повинна не грошима, а товарами й устаткуванням свого виробництва. Зокрема, ішлося про продукції металургійного сектору, машинобудування та енергетичного обладнання.

Уперше про контракт з Іраном заговорили ще в січні, і вже тоді Сполучені Штати Америки виступили проти, оскільки він порушує домовленість про санкції щодо Ірану (введені у 2012 р. санкції стосуються в тому числі і обмежень на купівлю іранської нафти). На початку квітня стало відомо, що російський уряд обго-

ворює схему поставок нафти з Ірану, і Міністерство енергетики готується вибрати компанію, яка займатиметься трейдингом. У відповідь на це американський Мінфін попередив, що укладення нафтової угоди з Іраном може стати підставою для введення американських санкцій вже щодо Росії, точніше «будь-якої організації або особи, причетних до такої домовленості». Правда, які саме можуть бути вжиті заходи, міністр фінансів Д. Лью не уточнив.

Росія у свою чергу заявила, що визнає щодо Ірану тільки санкції Ради Безпеки ООН. Мова йде про заборону на продаж Ірану важкого озброєння. Санкції були введені у 2010 р. через стурбованість країн-членів ООН іранською ядерною програмою. Інтерес Ірану в даному випадку зрозумілий. «У Ірану зараз дуже складне економічне становище, санкції душать його економіку. Тому іранський уряд робить все, щоб від них позбутися», – говорить старший науковий співробітник Інституту сходознавства професор В. Сажин.

До введення нафтових санкцій Іран виробляв близько 4,2 млн барелів нафти на добу, близько 2,5 млн барелів прямувало на експорт.

Після введення санкцій експортні обсяги знизилися приблизно до 1 млн барелів на добу. «Не виключено, що потенційний договір з Росією – це спроба Ірану частково відновити експорт, – вважає В. Сажин. – Причому обсяги (500 тис. барелів на добу) для Ірану дуже великі. Для порівняння, у Китай зараз Іран поставляє близько 420 тис. барелів на добу».

Частка доходів від продажу нафти в держбюджеті Ірану становила в минулому фінансовому році (завершився 20 березня) 41 % від загальних надходжень бюджету, заявив глава Вищої ревізійної суду Ірану Амін Хосейн Рахімі (цитата по агентству Shana). За його словами, 35 % доходів держбюджету країни було забезпечено за рахунок надходжень від податків, а 65 % – інших джерел доходів.

США закликають не застосовувати до Ірану нових санкцій, заблоковані рахунки країни будуть розморожені. Через пом'якшення санкцій Іран зможе продавати. За словами експерта, нині переговори Ірану із шісткою міжнародних посередників (постійні члени Ради

Безпеки ООН плюс Німеччина) щодо іранської ядерної проблеми йдуть в позитивному ключі, Іран виконує домовленості, досягнуті в листопаді минулого року, що стосуються його ядерної програми і, зокрема, збагачення урану. Мета переговорів – розробка широкомасштабного договору, що знімає ядерну проблему ІРІ з порядку денного світової політики. «Якщо питання з іранською ядерною програмою буде вирішено остаточно, можна чекати скасування санкцій», – прогнозує В. Сажин.

І в цьому плані дуже важливо, чи буде російсько-іранська угода укладена до скасування санкцій чи після. Юридично Сполучені Штати Америки і Євросоюз не зможуть заборонити Росії закуповувати іранську нафту, оскільки Росія визнає тільки санкції Ради Безпеки ООН. «Проте просто так Захід російсько-іранську нафтову угоду не залишить, і якщо не напругу, то опосередковано спробує ускладнити зарубіжну діяльність російських бізнесменів», – попереджає В. Сажин. При цьому на перший погляд не дуже зрозуміло, навіщо Росії взагалі потрібна іранська нафта. Дефіциту сирової нафти в країні немає і не передбачається. Торік було видобуто 523 300 000 т, з яких 236 600 000 т спрямовано на експорт. «З іншого боку, експорт російської нафти поступово знижується (у 2012 р. Росія експортувала 239 900 000 т), – зазначає аналітик Райффазен Банк Аваль А. Поліщук. – Це пов'язано з тим, що більше сирової нафти стали споживати російські нафтопереробні заводи, які нині перебудовують у процесі модернізації». Таким чином, іранська нафта, на думку А. Поліщука, може бути реекспортована (<http://news.eizvestia.com/full/647-iran-otkazalsya-ot-rf>).

Бойкот російських товарів в Україну почав приносити результати

Громадська кампанія з бойкоту товарів, вироблених у Росії, призвела до скорочення кількості їх покупців у Києві на 20 %, у північних областях – на 10 %, в інших регіонах – на 8 %. Такі результати дослідження оприлюднила компанія GfK Ukraine, зазначивши, що це дані за квітень порівняно з березнем. У вартісних показниках регіональні відмінності виявилися значнішими: жителі центру країни витратили

на російські товари у квітні на 24 % менше, ніж за попередній місяць, кияни та жителі заходу – на 16 %, споживачі східних областей – на 6 %, північних – на 1 %. Лише на півдні країни (без урахування Криму) було зафіксовано зростання витрат на товари російського виробництва на 1 %, проте в цілому в країні квітневі витрати домогосподарств на 60 категорій товарів, які аналізуються в дослідженні, збільшилися проти попереднього місяця на 9 %.

Згідно з даними споживчої панелі GfK Ukraine, активно бойкот російських товарів

підтримала молодь у віці до 30 років, серед якої кількість покупців російських товарів впало на 13 %, тоді як у групі 50–59 років таких було 6 %, а серед тих, кому за 60 років – на 3 %.

Громадська кампанія з бойкоту російських товарів почалася в березні, під час анексії Криму. До бойкоту призвали в соціальних мережах, у різних містах України тривали і акції на підтримку бойкоту (http://news.eizvestia.com/news_politics/full/246-bojkot-rossijskih-tovarov-v-ukraine-nachal-prinosit-rezultaty).

С. Шух

Нова міждержавна інтеграція?

29 травня 2014 р. лідери Білорусі, Казахстану та Росії вдихнули життя в нове наддержавне економічне утворення, яке стало черговим проектом на теренах колишнього Радянського Союзу. І хоч дітище Путіна, Лукашенка і Назарбаєва – Євразійський економічний союз, почне повноцінне життя тільки з 1 січня 2015 р., уже сьогодні можна говорити про певні наслідки такої кооперації на пострадянському просторі.

Договір, підписаний в Астані, продовжив серію інтеграційних проектів, кінцевою метою яких є наддержавне утворення з єдиним військовим, політичними та економічним простором.

Реальна користь від підписання Договору.

Напередодні підписання договору сюрприз Кремлю піднесли казахські партнери, які навідріз відмовилися підписувати, а згодом виключили з договору питання спільного громадянства, зовнішньої політики, паспортно-візової сфери, спільної охорони кордонів. Згадана заява заступника глави МЗС Казахстану С. Ордабаєва виявилася гіркою пілюлею для Москви, а озвучена під час засідання О. Лукашенком незадоволеність проектом договору про ЄАЕС тільки підсилила цю гіркоту.

Звичайно, ті результати, яких вдалося досягнути підписанням договору, є значними.

Так, країни-підписанти зобов'язалися гарантувати вільне переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили, здійснювати узгоджену політику в ключових галузях економіки – енергетиці, промисловості, сільському господарстві, транспорті. Водночас атмосфера засідання та заяви представників країн-учасниць ЄАЕС напередодні підписання були важкими. І навіть бажання Вірменії і Киргизії в подальшому стати учасниками ЄАЕС не зможе прискорити такий процес. Не виключено, що вагомим фактором, який стримує сьогодні Білорусь і Казахстан від надто активної участі в геополітичних планах Кремля, є його зростаюча агресивність на міжнародній арені.

І Назарбаєв, і Лукашенко бачать, що така геополітична поведінка Москви незабаром перейде всі межі дозволеного, а за це рано чи пізно доведеться розплачуватись країнам-союзницям; що інтеграційні проекти кремлівських очільників спрямовані в першу чергу на реалізацію політичних амбіцій Москви. Цілком зрозуміло, що такий підхід ставить позитивний економічний результат на друге місце – Митний союз Білорусі, Казахстану і Росії є цьому яскравим підтвердженням.

Митні відносини

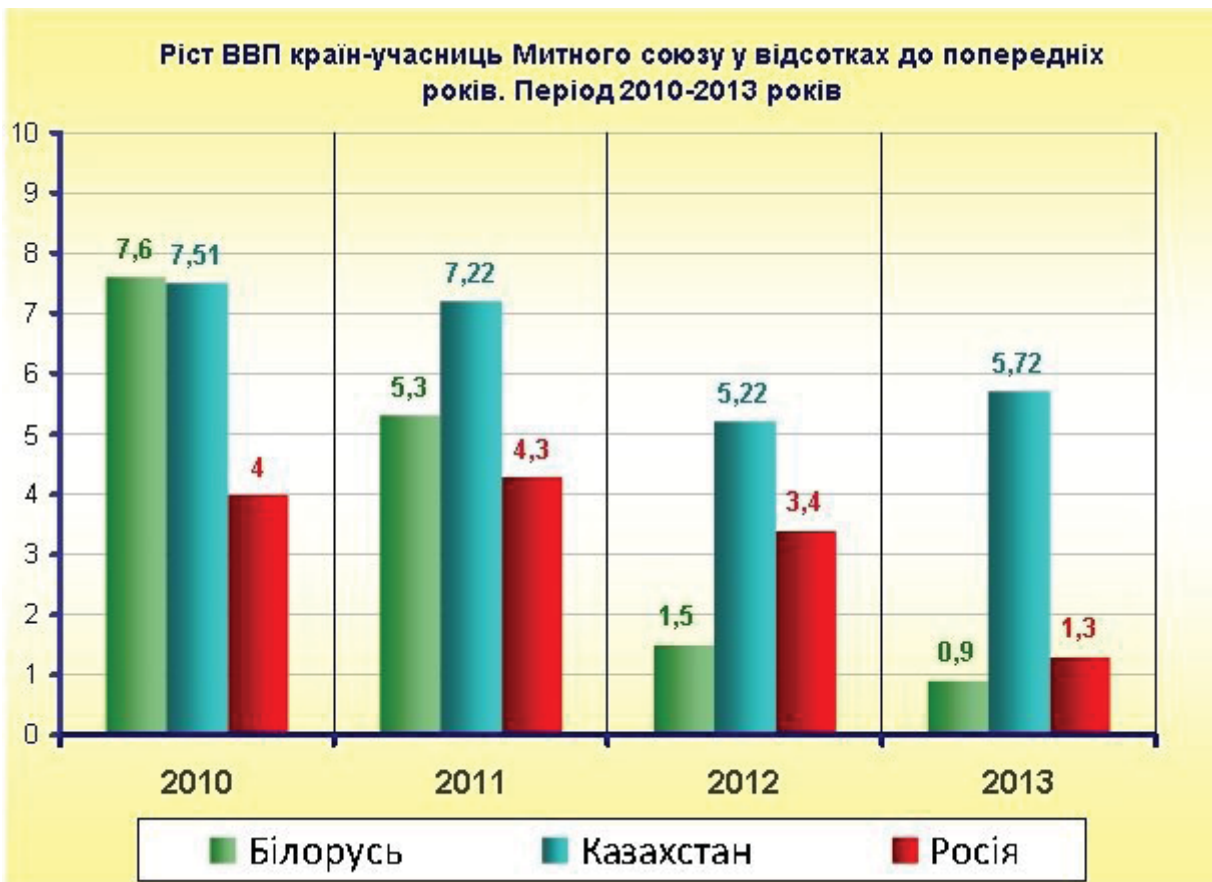
Якщо проаналізувати економічні показники країн-учасниць Митного союзу, то стає

зрозуміло, що з моменту початку дії договору, тобто з 1 січня 2010 р., економіка держав-підписантів договору істотно знизилася, а у випадку з Білоруссю взагалі зайшла в глибоку рецесію.

Так, згідно з даними Держстату України, зростання ВВП Білорусі у 2010 р. становило 7,6 %, а вже у 2013 р. він опустився до від'ємки 0,9 %. Не краща ситуація склалась і в

сусідній Російській Федерації, де за аналогічний період часу ВВП обвалився з 4,0 до 1,3 %. Найбільш стабільною і стійкою виявилась економіка Казахстану, де ВВП із 7,51 % опустився у 2012 до 5,22 %, але згодом вирівнявся і вже у 2013 р. знову було зафіксовано – 5,72 %.

Фото: Надано автором

Схожа, але більш драматична картина спостерігалась і в промисловості країн Митного союзу. Починаючи з 2010 р., промисловість Білорусі продемонструвала серйозну негативну динаміку. Якщо у 2010 р. індекс промислової продукції був найвищим серед усіх країн-учасниць Митного союзу і становив 11,3 %, то у 2013 р. цей показник дійшов до «мінусових» 5,2 %. Як і у випадку з ВВП, Росія недалеко втекла від своєї сусідки, продемонструвавши ско-

рочення індексу промислової продукції з 8,2 % у 2010 до 0,3 у 2013 р. Казахстан і тут виявився найбільш живучим, хоча й ця країна не змогла уникнути негативних показників. Стартуючи з 10 % у 2010 р., зростання промисловості країни опустилося до критичних 0,5 % у 2012 р., але, починаючи з 2013 р., знову почало набирати оберти і за підсумками 2013 р. становило 2,3 %.

Фото: Надано автором

Загальна тенденція не найкраща і кардинально розходиться з усіма економічними благами, які ще минулого року так активно обіцяли Україні емісари Митного союзу, агітуючи режим Януковича вступати в цю структуру.

Не дивно, що навіть антиукраїнський «межигірський» уряд, який подекуди демонстрував чудеса «ефективного» керування країною, тривалий час зводив з подібною інтеграцією. Уже тоді сотні аргументів щодо необхідності та економічної вигоди від вступу України в МС розбивалися об реальні показники економік країн-учасниць.

Звичайно, таку статистику за 2010–2013 рр. можна було пояснити і наслідками світової фінансово-економічної кризи. У той час багато держав у різних країнах світу переживали подібні негаразди, і це ніяк не було пов'язано з їхнім членством у Митному союзі. Тоді виникає питання, якщо членство в МС не зашкодило економіці країни, але в умовах світової кризи не змогло їй допомогти, то навіщо вступати в подібну структуру? Хоча, судячи з риторики Кремля в цьому питанні, у самій Росії і далі

продовжують вірити в успішність своїх проєктів та свою провідну роль у місії об'єднання країн на пострадянському просторі.

Звичайно, ніхто не має наміру сперечатися про вплив Російської Федерації як одного з континентальних лідерів. Природні багатства Росії, попри всі економічні негаразди, залишають її однією з найбільш впливових країн світу. Але той напрям, у якому сьогодні рухається РФ, демонструє негативну тенденцію, яка полягає в переформатуванні країни з потужного багатопрофільного гравця в категорію звичайних постачальників сировини. Фактично такий процес є нічим іншим, як деградацією цілих галузей економіки країни, у т. ч. наукового та оборонного сегментів.

Одним з найяскравіших прикладів такої негативної тенденції є угода про закупівлю у Франції універсальних десантних кораблів типу «Містраль» і спільну їх побудову. У цій, здавалося б звичайній міждержавній угоді, відображається вся криза сьогоденного оборонного комплексу Росії, який вже просто не може розвиватись без сторонньої допомоги.

Десантний корабель, яким би досконалим він не був, не є чимось винятковим і у воєнно-морській ієрархії його місце знаходиться далеко позаду авіаносців, важких ракетних крейсерів, кораблів радіолокаційної розвідки чи атомних підводних човнів. Але сьогоднішні реалії показують, що навіть для будівництва корабля подібного типу необхідного потенціалу в Росії немає. А що далі? Адже «Містралі» – це тільки один із прикладів. Держава, яка має базу для виробництва практично всього, фактично нічого не виробляє та поступово перетворюється в країну-експортера нафти й газу, подібну за структурою до країн арабського світу, які

живуть виключно за рахунок експорту енергоресурсів. Ідучи таким шляхом, Російська Федерація може розраховувати тільки на короткострокову перспективу – нафта й газ рано чи пізно закінчатся і людство перейде на альтернативні джерела енергетики. Що тоді зможе запропонувати Росія цивілізованому світу?

Немає сумнівів, що це прекрасно розуміють і в Мінську, і в Астані. Тому народження ЄАЕС є швидше наслідком інерційного руху під час гальмування, аніж продовженням динамічного руху вперед (http://blogs.lb.ua/stanislav_shukh/268939_ostriv_doktora_putina_hitki.html).

**Економічна діяльність:
нові орієнтири і ризики**
Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
№ 5-6 (травень – червень)

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Берегельська

Підп. до друку 20.06.2014.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,8.
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3,
siaz2014@ukr.net, siaz@yandex.ua.
Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.